

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

І.С. АНДРІЄНКО

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС УКРАЇНИ

У СХЕМАХ І ТАБЛИЦЯХ

(загальна частина)

Одеса

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. Поняття, предмет, метод цивільного процесуального права

Глава 2. Принципи цивільного процесуального права

Глава 3. Цивільні процесуальні правовідносини

Глава 4. Сторони у цивільному процесі. Треті особи

Глава 5. Представники у цивільному процесі

Глава 6. Органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб

Глава 7. Особи, які допомагають розгляду та вирішенню цивільної справи по суті

Глава 8. Підвідомчість та підсудність цивільних справ

Глава 9. Цивільні процесуальні строки

Глава 10. Судові витрати

Глава 11. Заходи процесуального примусу

Глава 12. Докази і доказування в цивільному процесі

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ПЕРЕДМОВА

У навчальному посібнику представлені матеріали для вивчення нормативної навчальної дисципліни - цивільного процесу.

Метою вивчення цивільного процесу є формування у здобувачів вищої освіти знань, умінь, навичок і компетенцій в сфері цивільного судочинства, необхідних для успішної професійної діяльності на основі розвиненої правосвідомості, правового мислення та правової культури.

Завданнями освоєння цивільного процесу є:

- вивчення загальних правил цивільного судочинства, процесуальних особливостей застосування матеріальних норм при відправленні правосуддя у цивільних справах;
- з'ясування змісту норм цивільного процесуального і матеріального права у сукупності;
- розвиток здатності аналізувати тенденції розвитку інститутів цивільного процесуального права в період проведення і реалізації судової реформи;
- формування здатності запобігати правопорушенням, виявляти і усувати причини та умови правопорушень, давати правову оцінку корупційної поведінки та сприяти її припиненню.

У навчальному посібнику за допомогою схем та таблиць розкриті загальні положення правового регулювання порядку розгляду і вирішення цивільних справ, що виникають із цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин. Розглядаються інститути цивільного процесуального права, які становлять його систему, зокрема, цивільні процесуальні правовідносини, представництво у цивільному процесі, процесуальні строки, докази та доказування.

Матеріал подано у вигляді, що полегшує сприйняття та розуміння як у цілому цивільного судочинства, так і окремих його правових інститутів.

Даний посібник підготовлений з урахуванням оновленої редакції ЦПК України, останніх змін та доповнень до законодавства про цивільне судочинство.

Навчальний посібник призначений для здобувачів вищої освіти юридичних напрямів та спеціальностей, які вивчають навчальну дисципліну «Цивільний процес», а також для широкого кола фахівців, вчених-юристів, усіх тих, хто цікавиться проблемами цивільного процесуального права.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

ГЛАВА 1. ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ, МЕТОД ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

1.1. Форми та способи захисту цивільних прав

Способи захисту цивільних прав та інтересів

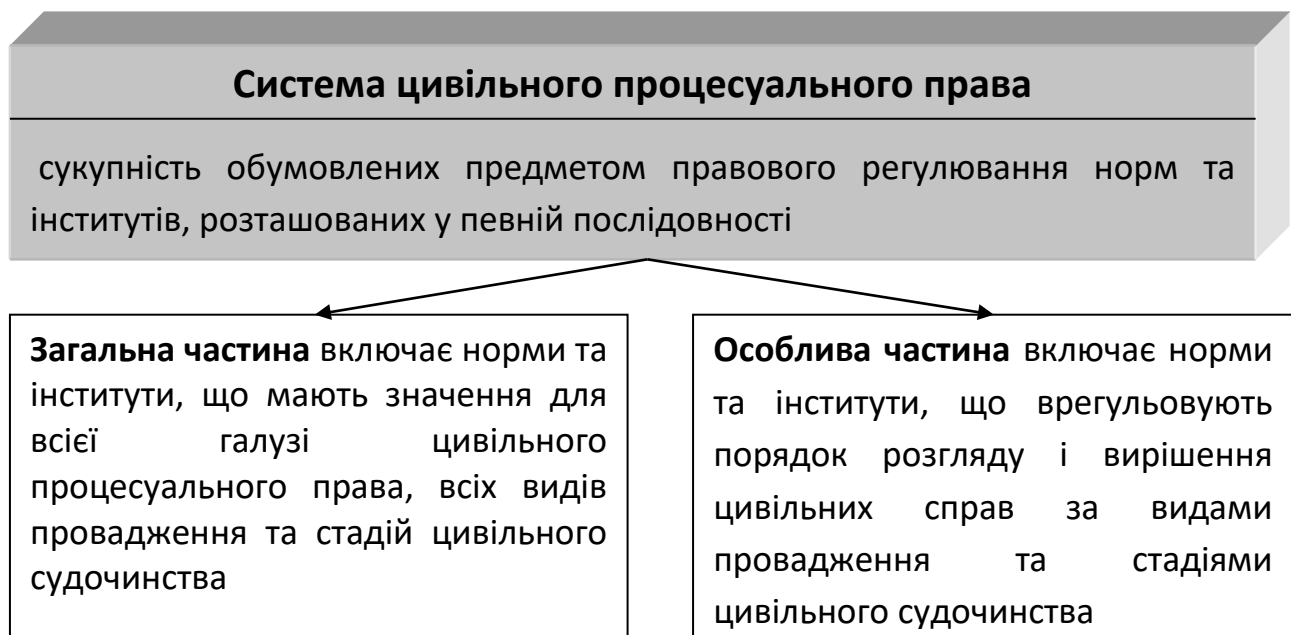
- визнання права;
- визнання правочину недійсним;
- припинення дії, яка порушує право та відновлення становища, яке існувало до порушення;
- примусове виконання обов'язку в натурі;
- зміна правовідношення;
- припинення правовідношення;
- відшкодування шкоди;
- відшкодування моральної шкоди;
- визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, влади АРК або органу місцевого самоврядування, їх посадових чи службових осіб (ст. 16 ЦК)

1.2. Поняття, предмет, метод та система цивільного процесуального права

Цивільне процесуальне право

Предметом цивільного процесуального права є суспільні відносини що виникають при здійсненні правосуддя у цивільних справах

Методом цивільного процесуального права є сукупність закріплених у нормах цивільного процесуального права способів та засобів впливу на відносини, які регулюють поведінку їх суб'єктів

1.3. Цивільне судочинство, його стадії та види

Цивільне судочинство (цивільний процес) – це врегульований нормами цивільного процесуального права порядок розгляду і вирішення цивільних справ

Завдання цивільного судочинства
справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави (ст.2 ЦПК)

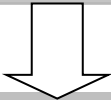
Вид цивільного судочинства – це порядок порушення, розгляду і вирішення категорії цивільних справ

Позовне провадження (загальне або спрощене)

Наказне провадження

Окреме провадження

Стадії цивільного судочинства - це сукупність процесуальних дій, об'єднаних найближчою процесуальною метою

-
- 1) провадження по справі у суді першої інстанції;
 - 2) апеляційне провадження;
 - 3) касаційне провадження;
 - 4) перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами
 - 5) виконавче провадження;
 - 6) відновлення втраченого судового провадження

1.4. Джерела цивільного процесуального права

Джерела цивільного процесуального права

нормативні акти, в яких закріплені правила, що врегульовують порядок організації та здійснення правосуддя в цивільних справах

Види джерел цивільного процесуального права

Конституція України

Цивільний процесуальний кодекс України
від 18 березня 2004 р.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2001 р.

Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів»
від 7 липня 2010 р.

Закон України «Про виконавче провадження»
від 21 квітня 1999 р.

Закон України «Про прокуратуру» від 17 червня 2014 р.

Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 р.

ГЛАВА 2. ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

2.1. Поняття принципів цивільного процесуального права

2.2. Класифікація принципів цивільного процесуального права

2.3. Принципи, закріплені Конституцією України

Здійснення правосуддя виключно судами (ст. 124 КУ)

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами і делегування їх функцій, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. Юрисдикція суду поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі

Участь народу в здійсненні правосуддя через присяжних (ст. 124 КУ)

Розгляд цивільних справ у порядку цивільного судочинства провадиться професійними суддями із залученням присяжних до здійснення правосуддя

Принцип територіальності і спеціалізації побудови системи судів загальної юрисдикції (ст. 125 КУ)

Систему судів загальної юрисдикції складають загальні (територіальні) та спеціалізовані суди. Суди загальної юрисдикції спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення.

Призначуваність суддів (ст. 128 КУ)

Призначення на посаду судді здійснюється Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя в порядку визначеному законом. Призначення на посаду судді здійснюється за конкурсом, крім випадків, визначених законом.

Здійснення правосуддя суддею одноособово і колегією суддів (ч. 2 ст. 129 КУ)

Розгляд справ проводиться суддею одноособово чи колегією суддів. Суддя одноособово розглядає всі цивільні справи, підвідомчі суду першої інстанції, а у випадках, передбачених законодавством – колегіально, з участю двох присяжних

Незалежність і недоторканність суддів та підкорення їх тільки законові (ч. 1 ст. 126 КУ, ч. 1 ст. 129 КУ)

Суди здійснюють правосуддя самостійно, вони є незалежними від будь-якого незаконного впливу

Законність (п. 1 ст. 129 КУ)

Суд має свою діяльність організовувати виключно дотримуючись закону, тобто точно дотримуватися норм процесуального права і застосовувати до певних правовідносин норми матеріального права.

2.4. Принципи, закріплені законодавством про судочинство

Повага до честі і гідності, рівності перед законом і судом

Суд зобов'язаний поважати честь і гідність усіх учасників цивільного процесу і здійснювати правосуддя на засадах їх рівності перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак. (ст.6 ЦПК України)

Змагальність сторін

Учасники справи мають рівні права щодо здійснення своїх процесуальних прав та обов'язків. Кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених ЦПК України. (ст. 12 ЦПК України)

Гласність та відкритість судового процесу

Розгляд справ у всіх судах проводиться усно і відкрито. Будь-яка особа має право бути присутньою у відкритому судовому засіданні. (ст. 7 ЦПК України).

Ніхто не може бути позбавлений права на інформацію про дату, час і місце розгляду своєї справи або обмежений у праві отримання в суді усної або письмової інформації про результати розгляду його судової справи. Будь-яка особа, яка не є учасником справи, має право на доступ до

Диспозитивність цивільного судочинства

Суд розглядає цивільні справи не інакше як за зверненням особи, поданим відповідно до ЦПК України, в межах заявлених нею вимог і на підставі доказів, поданих учасниками справи або витребуваних судом (ст. 13 ЦПК України)

Процесуальна рівність сторін

Надання сторонам рівних можливостей при використанні своїх процесуальних прав, встановленні відповідних процесуальних обов'язків, а не до тотожності цих прав та обов'язків (ст.43, 44, 49 ЦПК України)

Верховенство права

Суд при розгляді справи керується принципом верховенства права. Суд розглядає справи відповідно до Конституції України, законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. (ст.10 ЦПК України)

Пропорційність

Суд визначає в межах, встановлених Кодексом, порядок здійснення провадження у справі відповідно до принципу пропорційності, враховуючи: завдання цивільного судочинства; забезпечення розумного балансу між приватними й публічними інтересами; особливості предмета спору; ціну позову; складність справи; значення розгляду справи для сторін, час, необхідний для вчинення тих чи інших дій, розмір судових витрат, пов'язаних із відповідними процесуальними діями, тощо. (ст.11 ЦПК України)

Безпосередність судового розгляду

Суд під час розгляду справи повинен безпосередньо дослідити докази у справі. Справа розглядається одним і тим самим складом суду. У разі заміни одного із суддів під час судового розгляду справа розглядається спочатку, крім випадків, встановлених Кодексом. (ст.213 ЦПК України)

Обовязковість судових рішень

Судові рішення, що набрали законної сили, обов'язкові для всіх органів державної влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових чи службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, - і за її межами. (ст.18 ЦПК України)

Неприпустимість зловживання процесуальними правами

Учасники судового процесу та їхні представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами; зловживання процесуальними правами не допускається. (ст.44 ЦПК України)

Забезпечення права на апеляційний та касаційний перегляд справи

Учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках - на касаційне оскарження судового рішення (ст. 17 ЦПК України)

ГЛАВА 3. ЦИВІЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

3. 1. Цивільні процесуальні правовідносини: поняття, ознаки

Цивільні процесуальні правовідносини

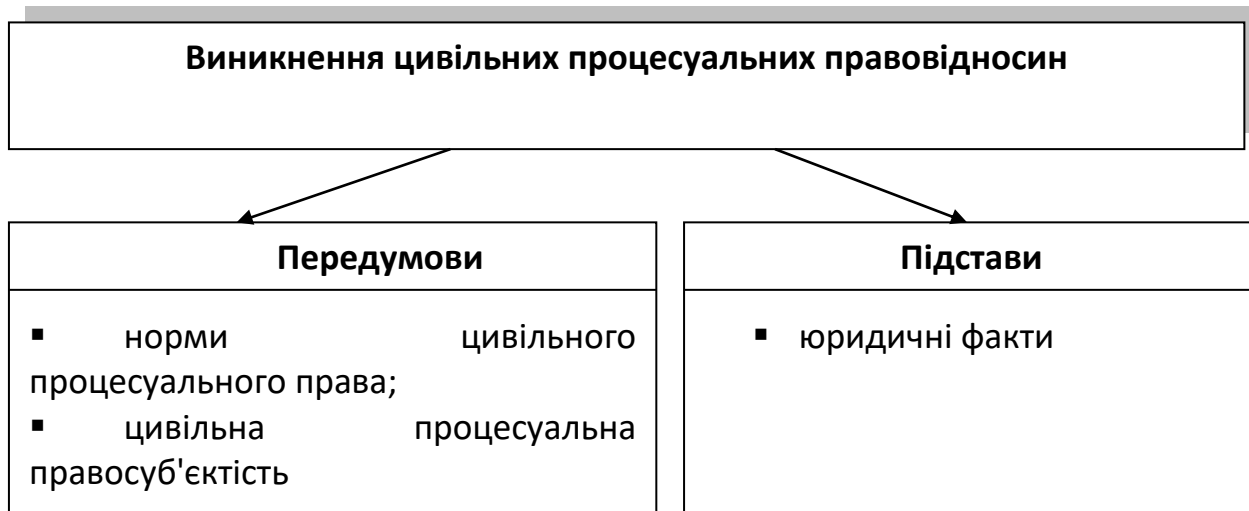
врегульовані нормами цивільного процесуального права відносини, що виникають між судом та іншими учасниками процесу з приводу розгляду та вирішення цивільної справи

Ознаки цивільних процесуальних правовідносин:

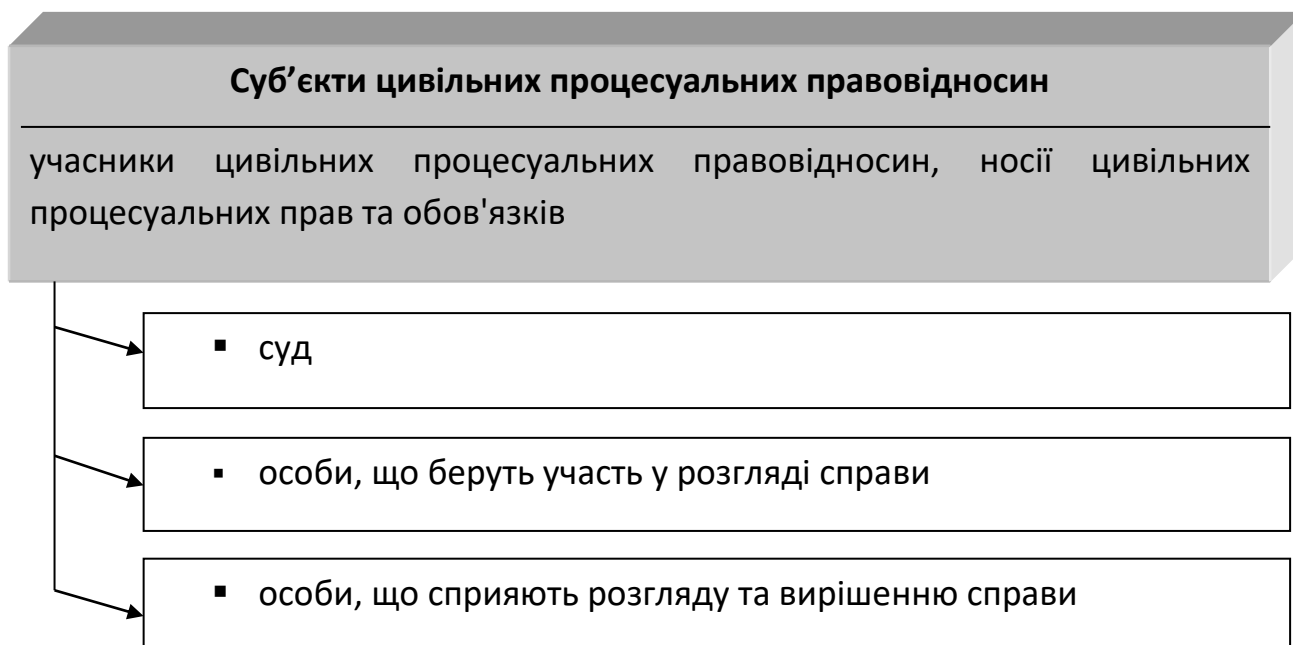
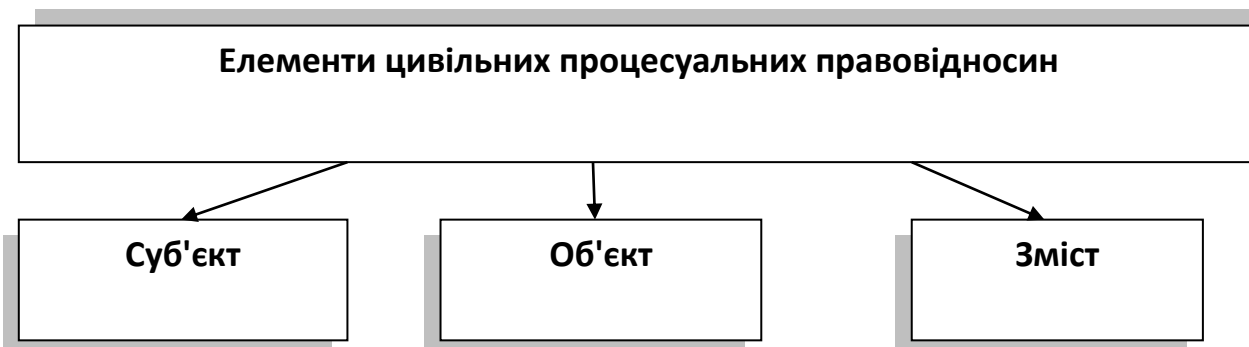
- завжди виникають між судом як органом державної влади та іншими учасниками процесу;
- юридично закріплюють поведінку учасників процесу, яка складається з приводу відправлення правосуддя у цивільних справах;
- мають відносний характер, тобто визначений конкретний суб'єктивний склад правовідносин із чітким визначенням правового статусу кожного із них;
- виражаються у спеціальній, встановленій законом, цивільній процесуальній формі

3.2. Виникнення цивільних процесуальних правовідносин

Виникнення цивільних процесуальних правовідносин, як правило, пов'язують з наявністю між сторонами матеріально-правових відносин, що набули спірного характеру

3.3. Елементи цивільних процесуальних правовідносин

Об'єкти цивільних процесуальних правовідносин

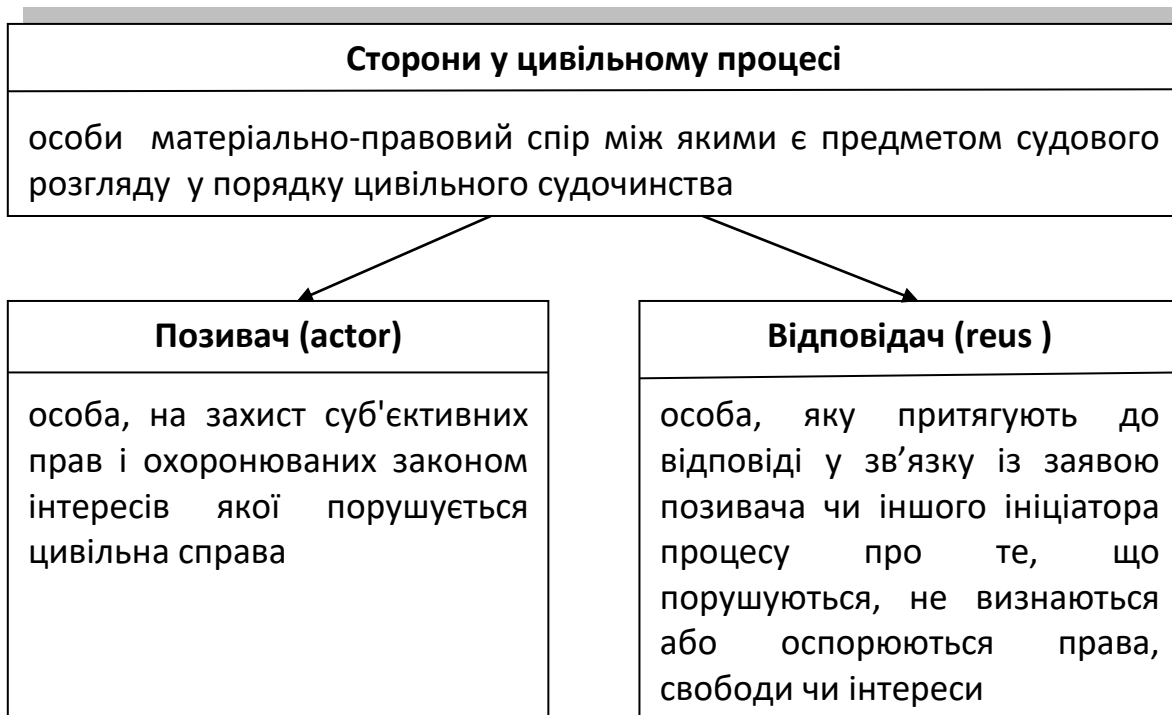
те, з приводу чого дані правовідносини виникають і на що спрямовані процесуальні права та обов'язки

Зміст цивільних процесуальних правовідносин

юридично значуща поведінка їх учасників, а також цивільні процесуальні права та обов'язки учасників таких правовідносин, що можуть реалізуватися у сфері процесуальних дій

ГЛАВА 4. СТОРОНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ. ТРЕТІ ОСОБИ

4.1. Поняття та ознаки сторін у цивільному процесі

Ознаки сторін:
▪ це обов'язкові суб'єкти цивільного процесу у справах позовного та наказного провадження; ▪ це особи, між якими виник спір про право, який є предметом розгляду та вирішення судом; ▪ сторони ведуть процес у справі від свого імені; ▪ юридична заінтересованість сторін має особистий характер, тобто вони наділені і матеріально – правовою, і процесуальною заінтересованістю; ▪ на них поширюються всі правові наслідки законної сили судового рішення; ▪ сторони несуть судові витрати; ▪ їх правосуб'єктність допускає процесуальне правонаступництво

4.2. Процесуальна співучасть

Процесуальна співучасть – це участь кількох позивачів та (або) кількох відповідачів в одному провадженні

Умови процесуальної співучасті:

- предметом спору є спільні права чи обов'язки кількох позивачів або відповідачів;
- права та обов'язки кількох позивачів чи відповідачів виникли з однієї підстави;
- предметом спору є однорідні права та обов'язки.

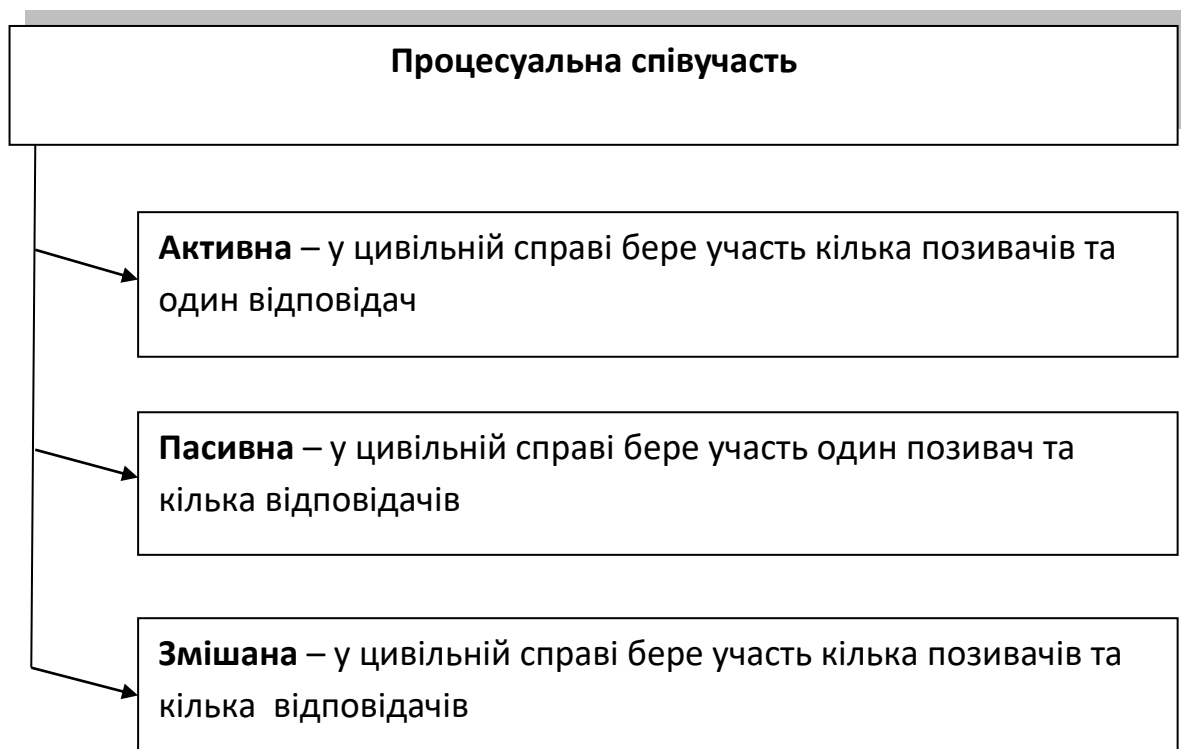
Процесуальна співучасть

Необхідна (обов'язкова)

предметом судового розгляду є спільні права або спільні обов'язки кількох осіб

Факультативна (необов'язкова)

права (обов'язки) кількох позивачів чи відповідачів виникли з однієї підстави або предметом спору є однорідні права та обов'язки

4.3. Заміна неналежного відповідача

Неналежний позивач – це особа, якій не належить право вимоги за пред'явленим позовом

Неналежний відповідач – це особа, стосовно якої встановлено, що вона не повинна відповідати за пред'явленими до неї матеріально-правовими вимогами

Умови заміни первісного відповідача:

- встановлено відсутність у відповідача обов'язку відповідати за пред'явленим позовом;
- є дані про те, що обов'язок відповідати за даними позовними вимогами покладено на іншу особу;
- можна вказати особу, яка повинна виконати вимогу позивача, тобто належного відповідача;
- є клопотання позивача про проведення заміни неналежного відповідача належним

4.4. Процесуальне правонаступництво

Процесуальне правонаступництво – це заміна відповідної сторони у спірному чи встановленому судом правовідношенні у разі її виходу із цивільного процесу

Підстави процесуального правонаступництва:

- смерть фізичної особи при правовідносинах, в яких допускається правонаступництво;
- припинення юридичної особи;
- заміна кредитора чи боржника у зобов'язанні;
- інші форми переходу прав та обов'язків від однієї особи до іншої

4.5. Поняття і види третіх осіб

Треті особи - це суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин, які вступили у цивільну справу після відкриття у ній провадження для захисту своїх суб'єктивних прав чи охоронюваних законом інтересів

Ознаки третіх осіб:

- безпосередня (особиста) заінтересованість у результатах розгляду справи;
- вступ у розпочатий процес з розгляду спору між позивачем та відповідачем
- захист власних суб'єктивних прав, свобод чи інтересів відмінних від прав, свобод, інтересів позивача і відповідача

Види третіх осіб

треті особи, які заявляють
самостійні вимоги щодо
предмета спору

треті особи, які не заявляють
самостійних вимог щодо
предмета спору

Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору

- це особи, які вступають у порушену цивільну справу з метою захисту своїх особистих суб'єктивних прав, свобод чи інтересів шляхом пред'явлення позову до однієї чи обох сторін

Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, можуть вступити у справу до закінчення підготовчого провадження або до початку першого судового засідання, якщо справа розглядається у порядку спрощеного позовного провадження, подавши позов до однієї чи кількох сторін (ч. 1 ст. 52 ЦПК)

Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору

– це особи, які вступають у порушену цивільну справу з метою захисту своїх особистих суб'єктивних прав, свобод чи інтересів шляхом захисту інтересів однієї із сторін

Ініціатива залучення третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору

Власна

Суду

Позивача або
відповідача

ГЛАВА 5. ПРЕДСТАВНИЦТВО В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

5.1. Поняття процесуального представництва

Процесуальне представництво – це процесуальна діяльність особи (представника) у межах наданих їй повноважень, спрямована на захист суб'єктивних прав, свобод та інтересів іншої особи, яка бере участь у справі, від імені та в інтересах останньої

Сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь у цивільному процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника (ст. 58 ЦПК України)

Представники у цивільному процесі:

- адвокат;
- батьки, усиновлювачі, опікуни, піклувальники чи інші визначені законом особи, які виступають як законні представники (ст. 59 ЦПК України);
- особа, яка досягла вісімнадцяти років, має цивільну процесуальну дієздатність під час розгляду спорів, що виникають з трудових відносин, а також справ у малозначних спрах (малозначні справи);
- посадові особи, які представляють органи або інших осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах малолітніх чи неповнолітніх осіб або осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена;
- керівник юридичної особи, член виконавчого органу, інша особа, уповноважена діяти від імені юридичної особи відповідно до закону, статуту, положення, трудового договору (контракту) (самопредставництво юридичної особи);

Процесуальним представником може бути фізична особа, що відповідає вимогам:

- досягнення вісімнадцяти років;
- наявність повної цивільної процесуальної дієздатності;
- наявність належно посвідчених повноважень на здійснення представництва у суді;
- не входить до переліку осіб, зазначених у 61 ЦПК України

Процесуальними представниками не можуть бути:

- малолітні особи;
- неповнолітні особи;
- недієздатні особи;
- особи цивільна дієздатність яких обмежена;
- особи, що не мають належно посвідчених повноважень на здійснення представництва у суді;
- особи, які діють у цьому процесі як секретар судового засідання, перекладач, експерт, спеціаліст, свідок, або помічник судді, який розглядає справу;
- є представником іншої особи, інтереси якої у цій справі суперечать інтересам її довірителя;
- судді, прокурори, слідчі, працівники підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, крім випадків, коли вони діють як представники відповідного органу, що є стороною, чи третьою особою в справі, чи як законні представники.

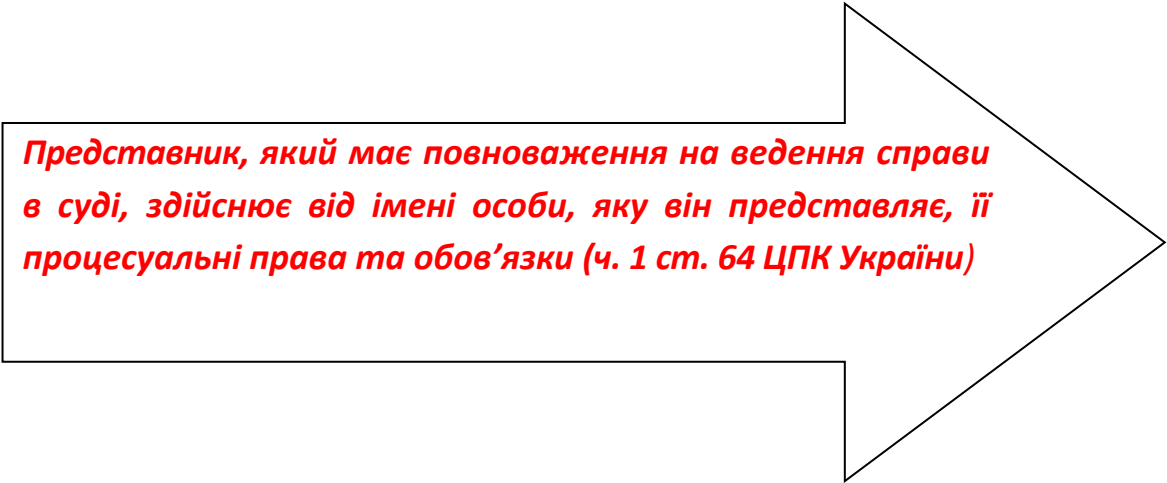
5.2. Види представництва у цивільному процесі

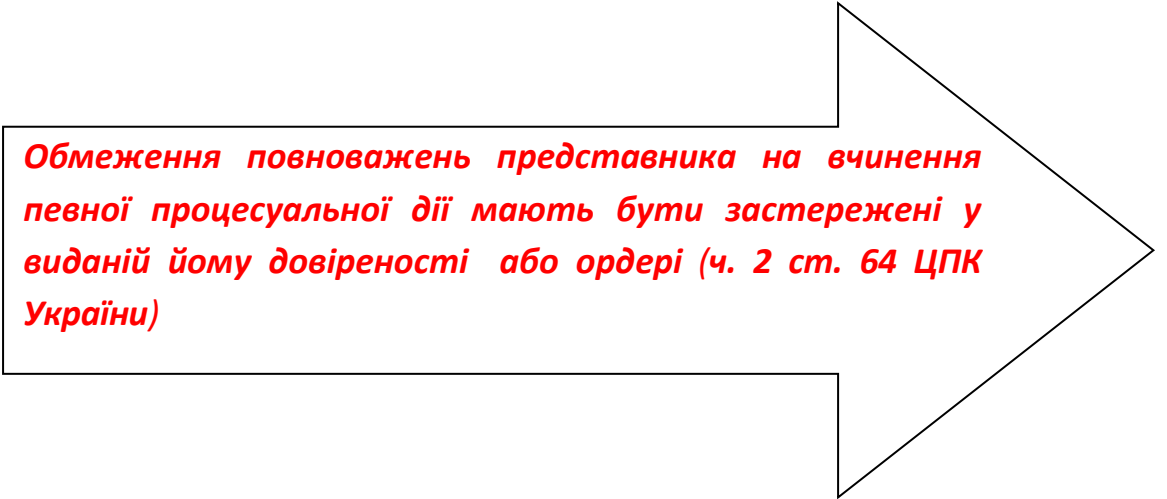

5.3. Повноваження представника у суді

Документи, що засвідчують повноваження процесуальних представників:
• довіреність фізичної особи; • довіреність юридичної особи або документи, що посвідчують службове становище і повноваження її керівника; • свідоцтво про народження дитини або рішення про призначення опікуном, піклувальником чи охоронцем спадкового майна; • повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером, виданим відповідно до Закону України "Про адвокатуру і адвокатську діяльність"

Представник, який має повноваження на ведення справи в суді, здійснює від імені особи, яку він представляє, її процесуальні права та обов'язки (ч. 1 ст. 64 ЦПК України)

Обмеження повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії мають бути застережені у виданій йому довіреності або ордері (ч. 2 ст. 64 ЦПК України)

ГЛАВА 6. ОРГАНИ ТА ОСОБИ, ЯКИМ ЗАКОНОМ НАДАНО ПРАВО ЗВЕРТАТИСЯ ДО СУДУ ІНТЕРЕСАХ ІНШИХ ОСІБ

6.1. Органи та особи, яким за законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, їх правове положення та форми участі у цивільному процесі

У випадках, встановлених законом, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи можуть звертатися до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб або державних чи суспільних інтересів та брати участь у цих справах. (ч.1 ст.56 ЦПК України)

Органи та особи, яким за законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб:

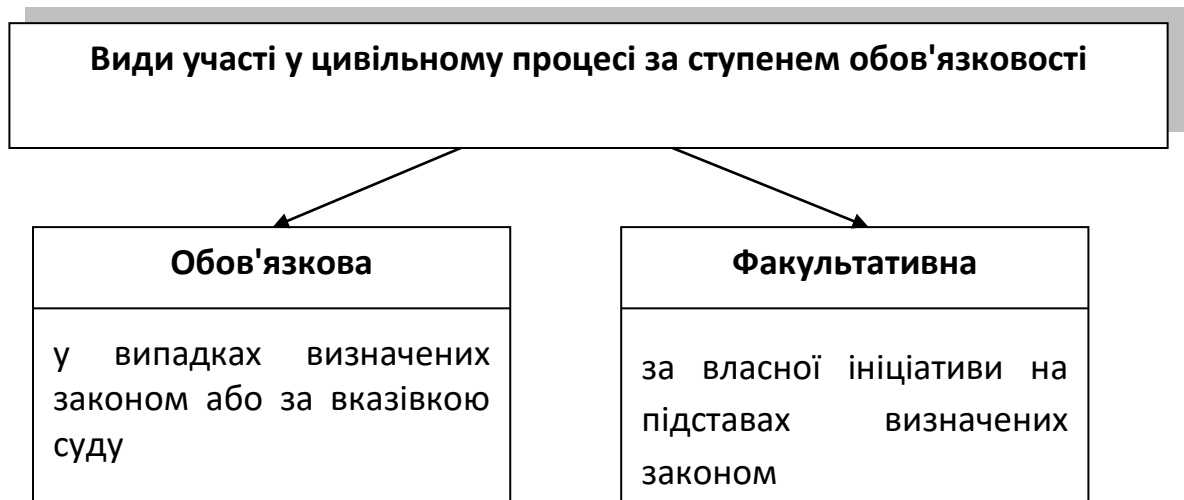
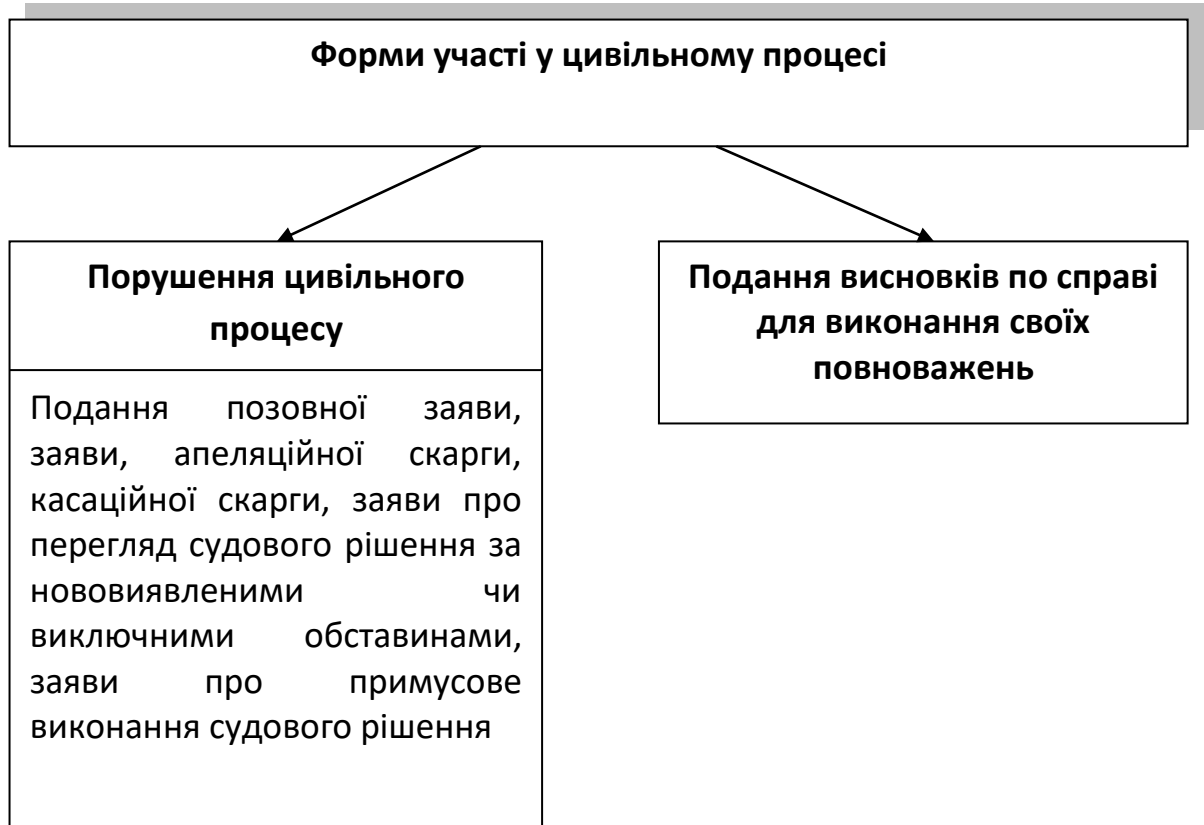
Уповноважений Верховної Ради України з прав людини

Прокурор

Органи державної влади

Органи місцевого самоврядування

Фізичні та юридичні особи

6.2. Участь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у цивільному процесі

Правові підстави участі у цивільному процесі

- ст.55, 101 Конституції України;
- Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р.

Мета участі у цивільному процесі

здійснення парламентського контролю за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина

Уповноважений має право:

- бути присутнім на засіданнях судів усіх інстанцій, у тому числі на закритих судових засіданнях, за умови згоди суб'єкта права, в інтересах якого судовий розгляд оголошено закритим;
- звертатися до суду про захист прав і свобод осіб, які через фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самотійно захистити свої права і свободи;
- брати участь у судовому розгляді справ, провадження в яких відкрито за його позовами (заявами, клопотаннями (поданнями));
- вступати у справи, провадження в яких відкрито за позовами (заявами, клопотаннями (поданнями) інших осіб, на будь-якій стадії їх судового розгляду;
- ініціювати незалежно від його участі у судовому провадженні перегляд судових рішень (п.п.9,10 ст.13 ЗУ «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

6.3. Участь прокурора у цивільному процесі

Правові підстави участі у цивільному процесі

- ст. 121 Конституції України;
- Закон України «Про прокуратуру» від 17 червня 2014 р.

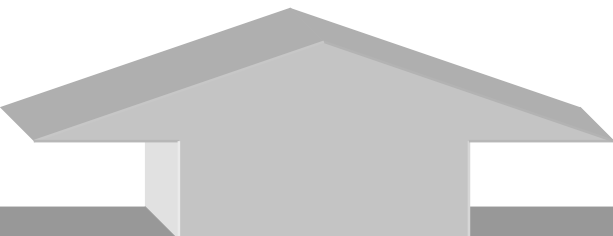
Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді полягає у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом (ч.1 ст.23 ЗУ «Про прокуратуру»)

Підстави представництва інтересів громадян у суді

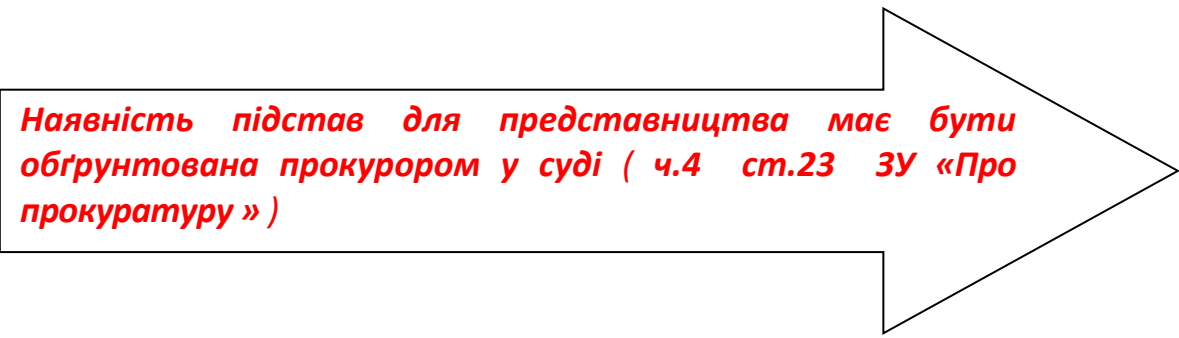
якщо особа не спроможна самотійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через **недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність**, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист. (ч.2 ст.23 ЗУ «Про прокуратуру»)

Підстави представництва інтересів держави у суді

порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу (**ч.3 ст.23 ЗУ «Про прокуратуру»**)

Не допускається здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, а також у правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом, проведенням референдумів, діяльністю Верховної Ради України, Президента України, створенням та діяльністю засобів масової інформації, а також політичних партій, релігійних організацій, організацій, що здійснюють професійне самоврядування, та інших громадських об'єднань

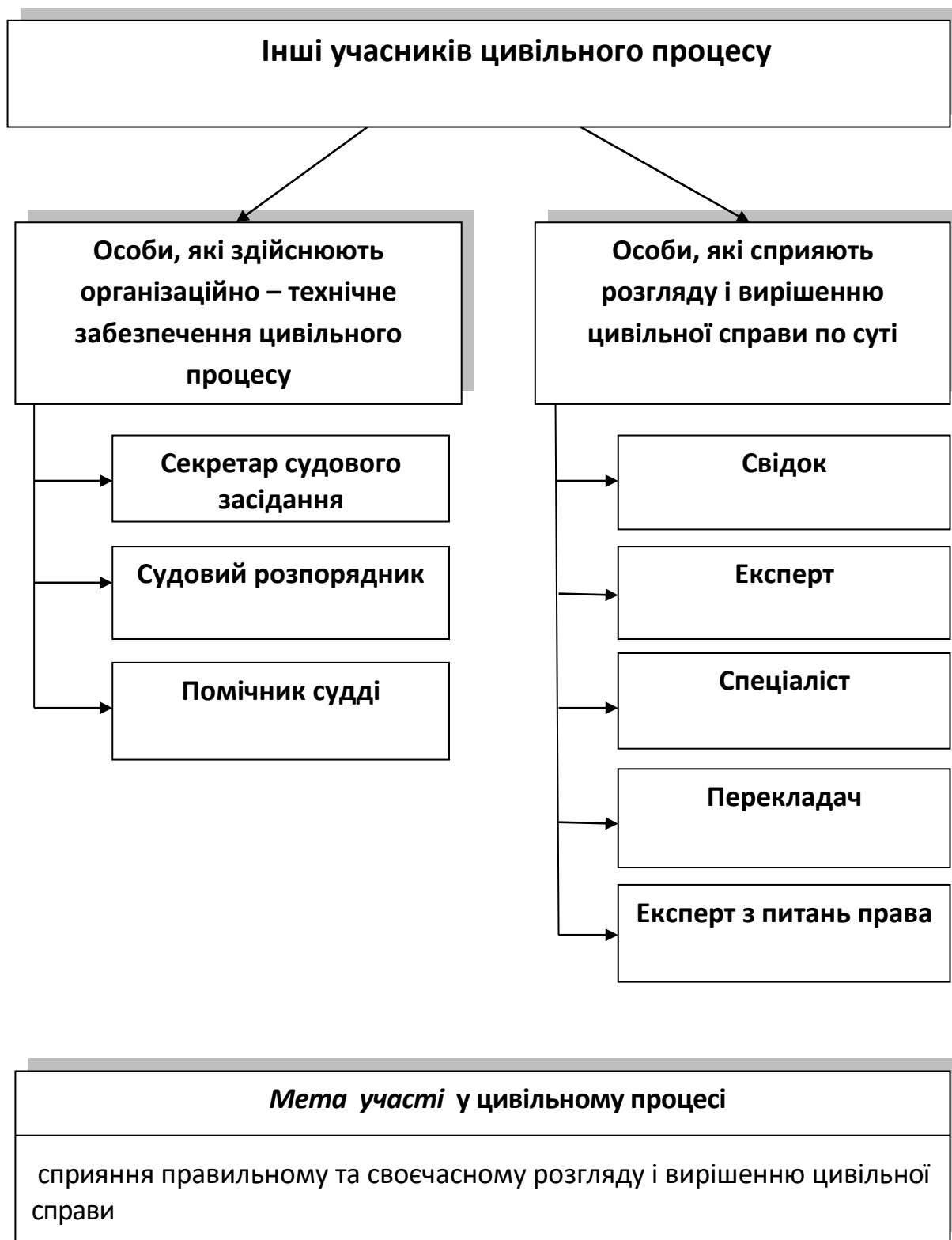
Наявність підстав для представництва має бути обґрунтована прокурором у суді (ч.4 ст.23 ЗУ «Про прокуратуру»)

Права прокурора у цивільному процесі

- звертатися до суду з позовом (заявою, поданням);
- вступати у справу, порушену за позовом (заявою, поданням) іншої особи, на будь-якому етапі судового провадження;
- ініціювати перегляд судових рішень, у тому числі у справі, порушеній за позовом (заявою, поданням) іншої особи;
- брати участь у розгляді справи;
- подавати цивільний позов під час кримінального провадження у випадках та порядку, визначених кримінальним процесуальним законом;
- брати участь у виконавчому провадженні при виконанні рішень у справі, в якій прокурором здійснювалося представництво інтересів громадянина або держави в суді;
- з дозволу суду ознайомлюватися з матеріалами справи в суді та матеріалами виконавчого провадження, робити виписки з них, отримувати безоплатно копії документів, що знаходяться у матеріалах справи чи виконавчого провадження (ч.6 ст. 23 ЗУ «Про прокуратуру »)

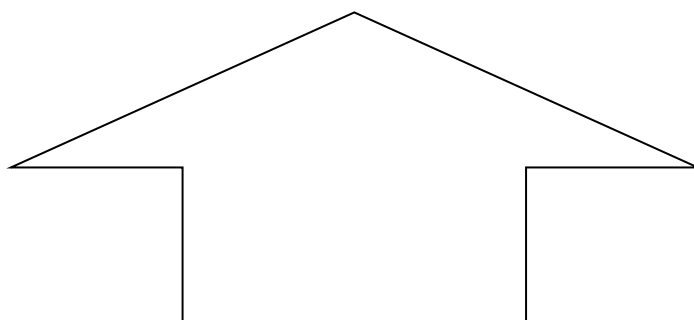
ГЛАВА 7. ІНШІ УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

7.1. Загальна характеристика інших учасників цивільного процесу

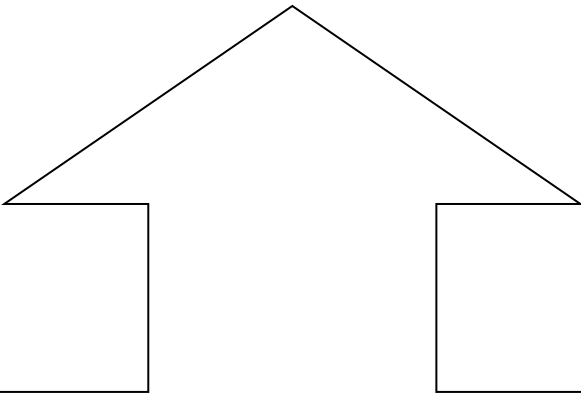
7.2. Особи, які здійснюють організаційно – технічне забезпечення цивільного процесу

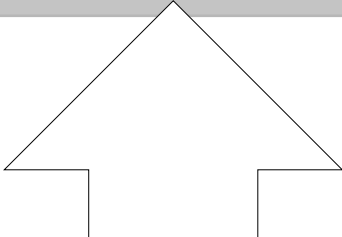
Секретар судового засідання - це обов'язковий учасник цивільного процесу, що здійснює організаційно-технічне забезпечення процесу розгляду та вирішенню цивільних справ

- здійснює судові виклики і повідомлення;
- перевіряє, хто з учасників судового процесу з'явився в судове засідання, хто з учасників судового процесу бере участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, і доповідає про це головуючому;
- забезпечує контроль за повним фіксуванням судового засідання технічними засобами і проведенням судового засідання в режимі відеоконференції;
- забезпечує ведення протоколу судового засідання;
- забезпечує оформлення матеріалів справи;
- виконує інші доручення головуючого, що стосуються розгляду справи. (ст. 67 ЦПК України)

Судовий розпорядник - це учасник цивільного процесу, що здійснює організаційно-технічне забезпечення підготовки та проведення судового засідання

-
- забезпечує належний стан залу судового засідання і запрошує до нього учасників цивільного процесу;
 - з урахуванням кількості місць та забезпечення порядку під час судового засідання визначає можливу кількість осіб, що можуть бути присутні у залі судового засідання;
 - оголошує про вхід і вихід суду та пропонує всім присутнім встати;
 - слідкує за дотриманням порядку особами, присутніми у залі судового засідання;
 - виконує розпорядження головуєчого про приведення до присяги перекладача, експерта;
 - під час судового засідання приймає від учасників цивільного процесу документи та інші матеріали і передає до суду;
 - запрошує до залу судового засідання свідків та виконує вказівки головуєчого щодо приведення їх до присяги;
 - виконує інші доручення головуєчого, пов'язані із створенням умов, необхідних для розгляду справи (**ст. 68 ЦПК України**)

Помічник судді - це учасник цивільного процесу, що здійснює підготовку та організаційне забезпечення судового процесу

бере участь в оформленні судових справ, за дорученням судді готує проекти запитів, листів, інших матеріалів, пов'язаних із розглядом конкретної справи, виконавчих документів;

здійснює оформлення копій судових рішень для направлення сторонам у справі та іншим учасникам справи відповідно до вимог процесуального законодавства, контролює своєчасність надсилання копій судових рішень;

- виконує інші доручення судді, що стосуються організації розгляду судових справ (**ст. 66 ЦПК України**).

7.3. Особи, які сприяють розгляду і вирішенню цивільної справи по суті

7.3.1. Свідок

Свідок - це учасник цивільного процесу, що викликається судом для дачі показань щодо відомих йому обставин, що стосуються справи

Свідком може бути кожна особа, якій відомі будь-які обставини, що стосуються справи (ч.1. ст. 69 ЦПК України)

Не підлягають допиту як свідки:

- недієздатні фізичні особи, а також особи, які перебувають на обліку чи на лікуванні у психіатричному лікувальному закладі і не здатні через свої фізичні або психічні вади правильно сприймати обставини, що мають значення для справи, або давати показання;
- особи, які за законом зобов'язані зберігати в таємниці відомості, що були довірені їм у зв'язку з наданням професійної правничої допомоги або послуг посередництва (медіації) під час проведення позасудового врегулювання спору, - про такі відомості;
- священнослужителі - про відомості, одержані ними на сповіді віруючих;
- судді та присяжні - про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, або про інформацію, що стала відома судді під час врегулювання спору за його участю;
- інші особи, які не можуть бути допитані як свідки згідно із законом чи міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, без їхньої згоди. **(ч.1 ст.70 ЦПК України)**

Особи, які мають право відмовитися від давання показань:

фізична особа має право відмовитися давати показання щодо:

- себе;
- членів сім'ї;
- **близьких родичів** (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, внук, внучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, над якою встановлено опіку чи піклування, член сім'ї або близький родич цих осіб) (ч. 1 ст. 71 ЦПК України)

Права свідків

Давати показання рідною мовою або мовою, якою він володіє

Відмовитися від давання показань у випадках, встановлених законом

Користуватися письмовими записами

На компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду

Обов'язки свідків

З'явитися до суду у визначений час і дати правдиві показання про відомі йому обставини

Завчасно повідомити суд про неможливість прибуття за викликом

7.3.2. Експерт

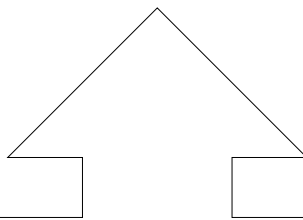
Експерт - це особа, яка володіє спеціальними знаннями, необхідними для з'ясування відповідних обставин справи

Особа, яка відповідає вимогам, встановленим Законом України "Про судову експертизу"

Особа, яка внесена до Державного реєстру атестованих судових експертів

Права експерта

- ознайомлюватися з матеріалами справи;
- заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів і зразків, якщо експертиза призначена судом;
- викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення факти, які мають значення для справи і з приводу яких йому не були поставлені питання;
- бути присутнім під час вчинення процесуальних дій, що стосуються предмета і об'єктів дослідження;
- для цілей проведення експертизи заявляти клопотання про опитування учасників справи та свідків;
- користуватися іншими правами, що надані Законом України "Про судову експертизу" (ч.6 ст. 72 ЦПК України)

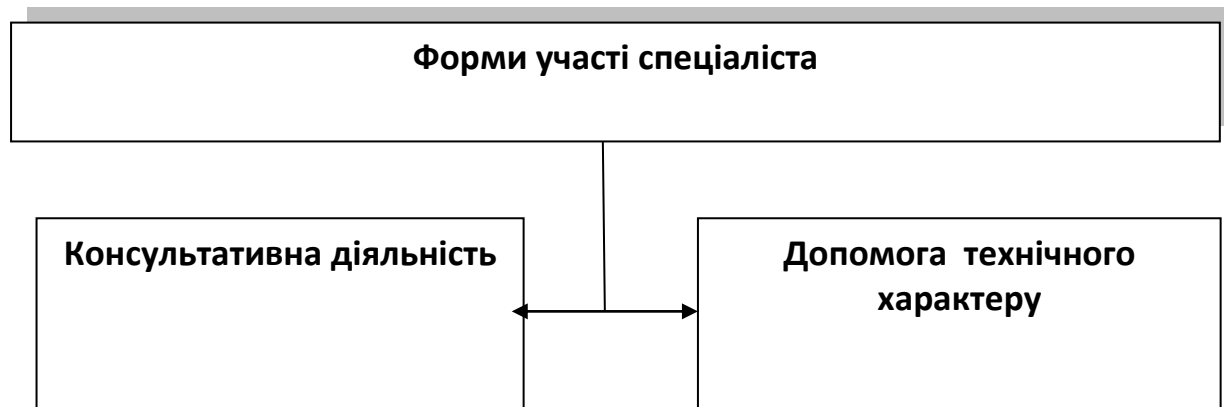
- експерт має право на оплату виконаної роботи та на компенсацію витрат, пов'язаних з проведенням експертизи і викликом до суду;
- призначений судом експерт може відмовитися від надання висновку, якщо надані на його запит матеріали недостатні для виконання покладених на нього обов'язків. Заява про відмову повинна бути вмотивованою.

Обов'язки експерта

- дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені йому питання;
- з'явитися до суду за його викликом та роз'яснити свій висновок і відповісти на питання суду та учасників справи. За відсутності заперечень учасників справи експерт може брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції;
- не має права передоручати проведення експертизи іншій особі.

7.3.3. Спеціаліст

Спеціаліст це особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками необхідними для застосування технічних засобів, і призначена судом для надання консультацій та технічної допомоги під час вчинення процесуальних дій, пов'язаних із застосуванням таких технічних засобів (фотографування, складання схем, планів, креслень, відбору зразків для проведення експертизи тощо).

Права спеціаліста
• знати мету свого виклику до суду; • відмовитися від участі у цивільному процесі, якщо він не володіє відповідними знаннями та навичками; • звертати увагу суду на характерні обставини чи особливості доказів; • оплату виконаної роботи; • компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду (ч. 4 ст. 74 ЦПК України)

Обов'язки спеціаліста

- з'явитися за викликом суду;
- відповідати на задані судом питання;
- давати консультації та роз'яснення;
- у разі потреби надавати суду іншу технічну допомогу (ч. 3 ст. 54 ЦПК України)

7.3.4. Перекладач

Перекладач - це особа, яка вільно володіє мовою, якою здійснюється цивільне судочинство, та іншою мовою, знання якої необхідне для усного чи письмового перекладу з однієї мови на іншу, а також особа, яка володіє технікою спілкування з глухими, німими чи глухоніми

Права перекладача

- задавати питання з метою уточнення перекладу;
- відмовитися від участі у цивільному процесі, якщо він не володіє достатніми знаннями мови, необхідними для перекладу;
- на оплату виконаної роботи;
- на компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду (ч. 4 ст. 75 ЦПК України)

Обов'язки перекладача

- з'являтися за викликом суду;
- здійснювати повний і правильний переклад;
- посвідчувати правильність перекладу своїм підписом в процесуальних документах, що вручаються сторонам у перекладі на їх рідну мову або мову, якою вони володіють (ч. 4 ст. 55 ЦПК України)

7.3.5. Експерт з питань права

Експерт з питань права - особа, яка має науковий ступінь та є визнаним фахівцем у галузі права

Права експерта з питань права

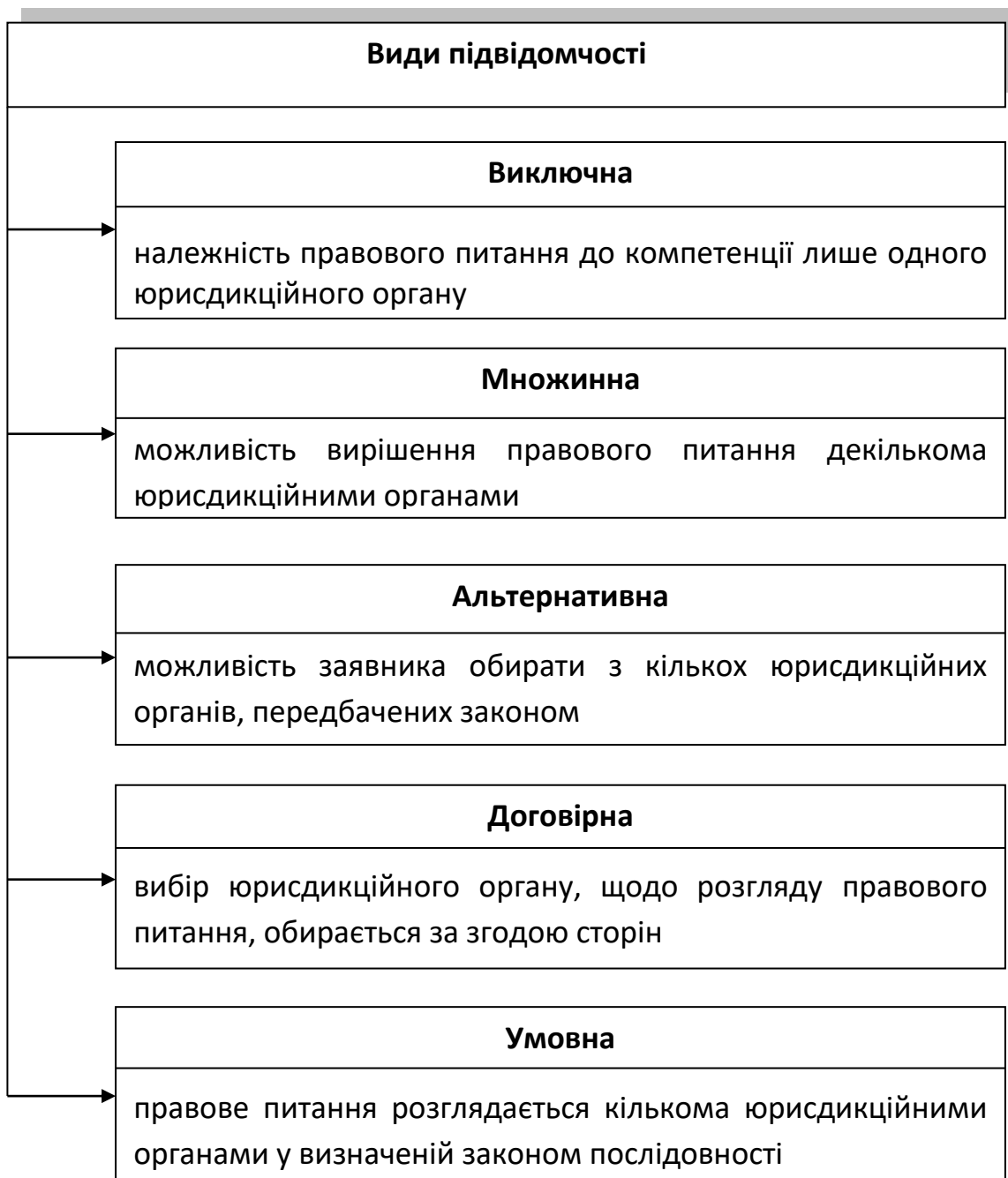
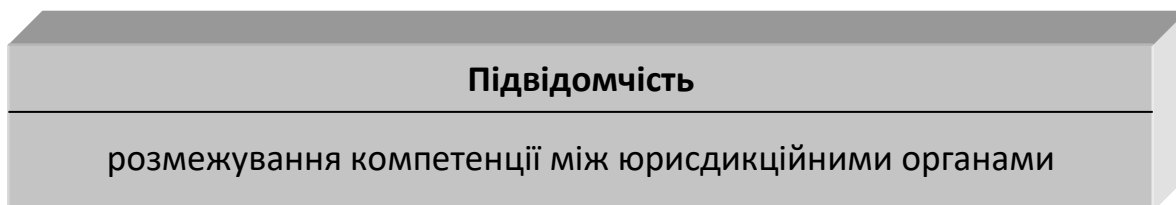
- знати мету свого виклику до суду;
- відмовитися від участі у судовому процесі, якщо він не володіє відповідними знаннями;
- на оплату послуг та на компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду. (ч. 3 ст. 73 ЦПК України)

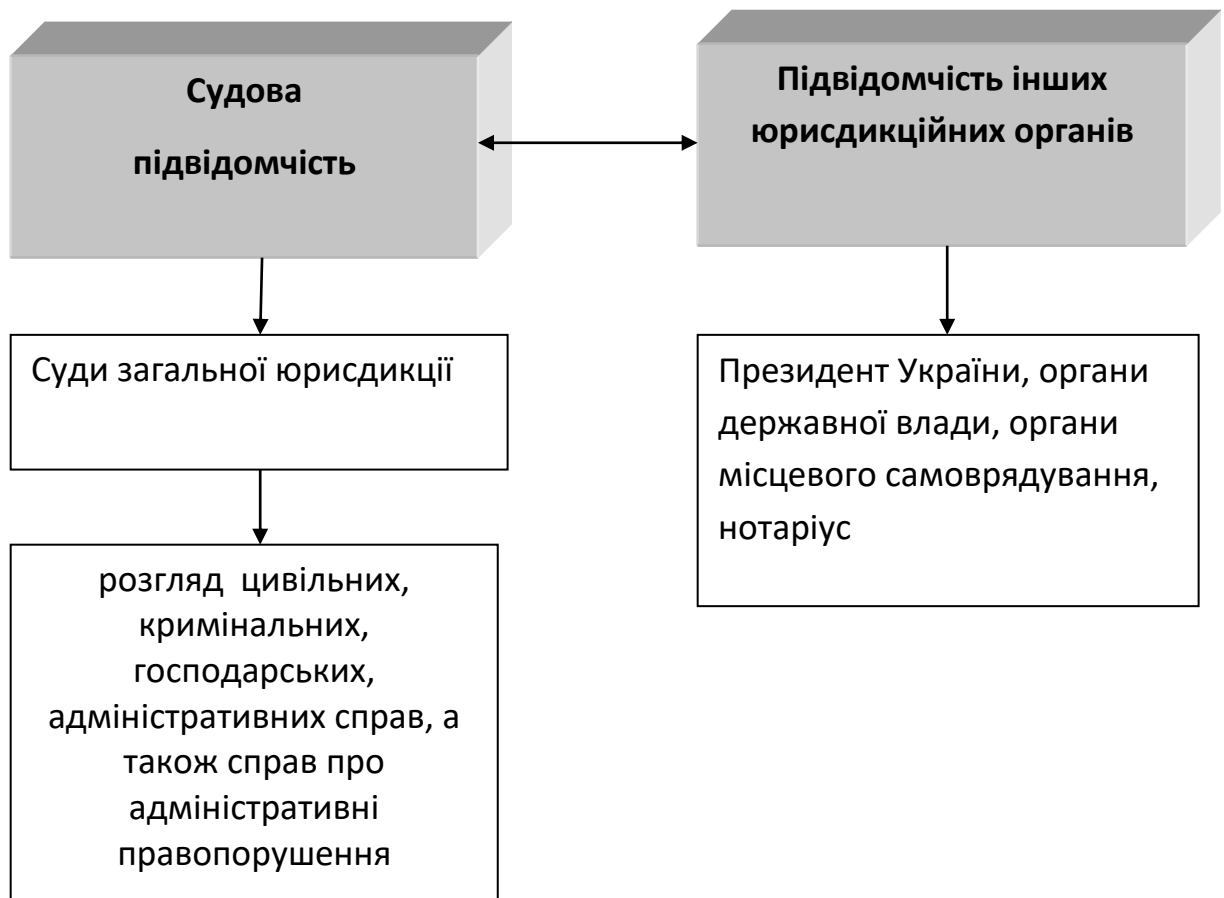
Обов'язки експерта з питань права

- з'явитися до суду за його викликом;
 - відповідати на поставлені судом питання;
 - надавати роз'яснення.
- (ч. 2 ст. 73 ЦПК України)

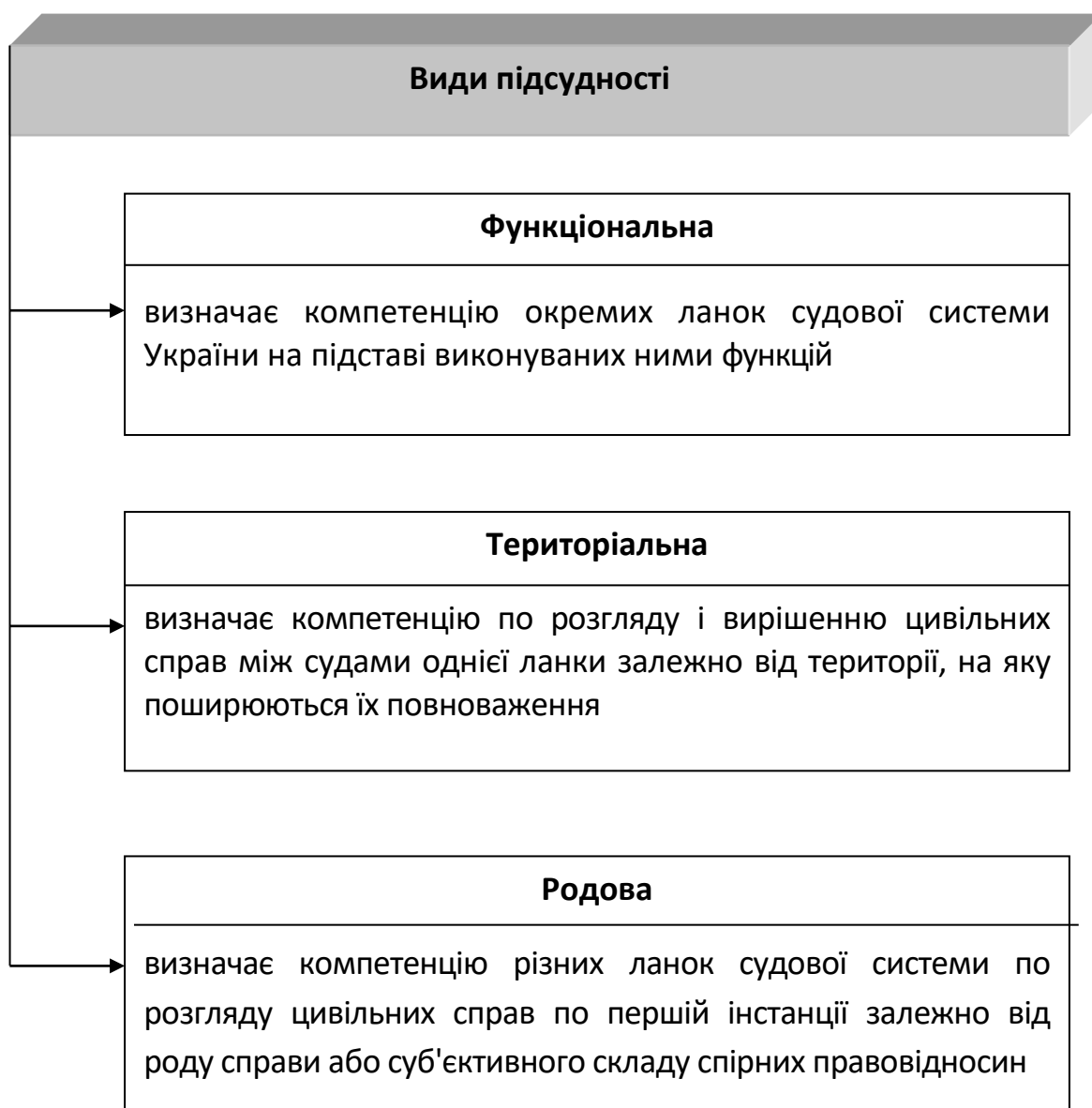
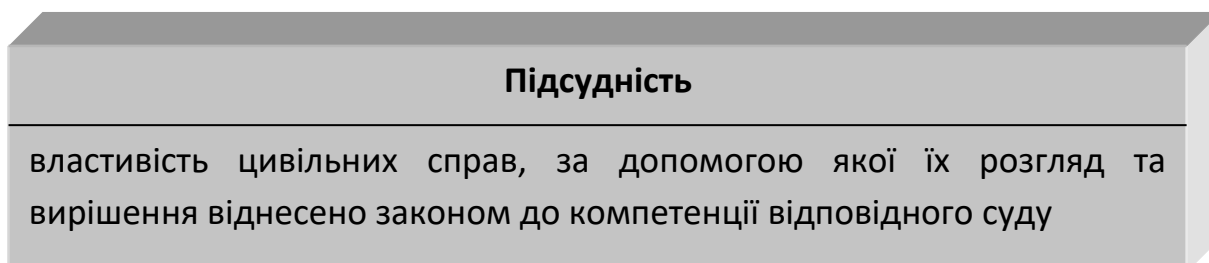
ГЛАВА 8. ПІДВІДОМЧІСТЬ ТА ПІДСУДНІСТЬ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ

8.1. Поняття та види підвідомчості

8.2. Поняття та види підсудності цивільних справ

Види територіальної підсудності

Загальна

визначається за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача

Альтернативна

визначається правом позивача (заявника) обирати між кількома передбаченими у законі судами, яким підсудна справа, один суд, до якого він буде звертатися

Виключна

визначається вказівкою закону про розгляд і вирішення окремих цивільних справ лише конкретними, прямо передбаченими у законі судами

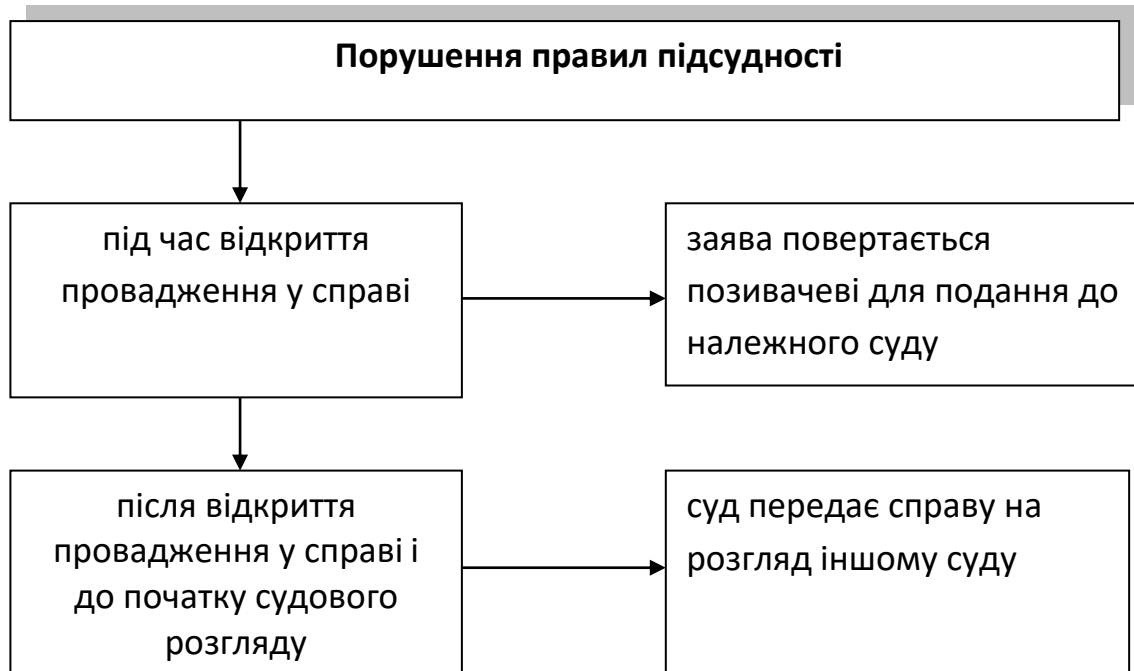
Підсудність кількох вимог, пов'язаних між собою

визначається необхідністю сумісного розгляду кількох вимог з метою встановлення дійсних обставин справи

Підсудність за ухвалою суду

розмежовує компетенцію між судами по розгляду і вирішенню цивільних справ по першій інстанції залежно від суб'єктного складу справи

8.3. Наслідки порушення правил підсудності

Передача справи з одного суду до іншого допускається, якщо:

- справа належить до територіальної юрисдикції (підсудності) іншого суду;
- після задоволення відводів (самовідводів) чи з інших підстав неможливо утворити новий склад суду для розгляду справи;
- ліквідовано або з визначених законом підстав припинено роботу суду, який розглядав справу.

(ч.1 ст. 31 ЦПК України)

Спори між судами про підсудність не допускаються (ч.1 ст.32 ЦПК України)

ГЛАВА 9. ЦИВІЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ

9.1. Поняття цивільних процесуальних строків

Процесуальний строк - це проміжок часу, протягом якого повинні або можуть бути вчиненні відповідні процесуальні дії

забезпечують своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ

створюють оптимальний режим здійснення правосуддя

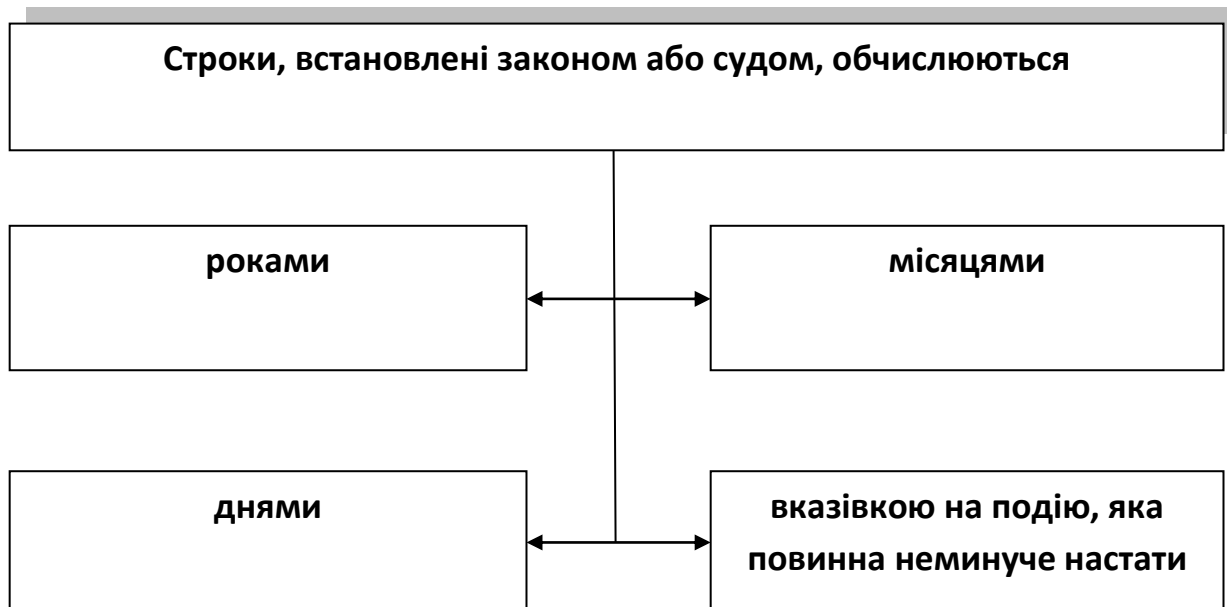
надають учасникам цивільного судочинства можливості скористатися своїми процесуальними правами і виконати покладені на них процесуальні обов'язки

Строки, в межах яких вчиняються процесуальні дії, встановлюються законом, а якщо не визначені законом, - встановлюються судом (ст. 120 ЦПК України)

9.2. Види цивільних процесуальних строків

9.3. Обчислення та закінчення процесуальних строків

Перебіг процесуального строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок (ст. 123 ЦПК України)

9.4. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків

Зупинення провадження у справі зупиняє перебіг процесуальних строків (ст. 125 ЦПК України)

Продовження строку

надання додаткового часу для вчинення процесуальної дії, що з поважної причини не може бути здійснена у раніше передбачений строк

Поновлення строку

відновлення первісного строку для вчинення певної процесуальної дії, якщо його було пропущено з причин, визнаних судом поважними

ГЛАВА 10. СУДОВІ ВИТРАТИ

10.1. Поняття та види судових витрат

10.2. Судовий збір

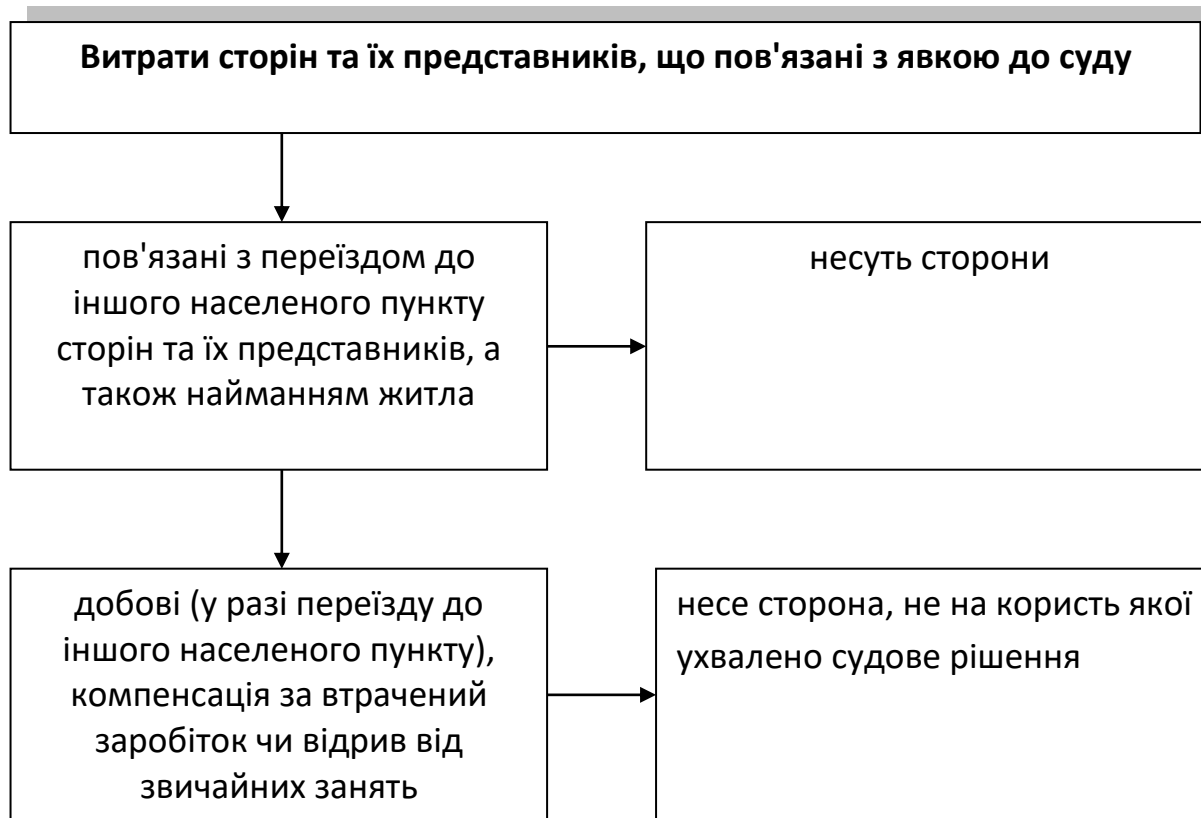
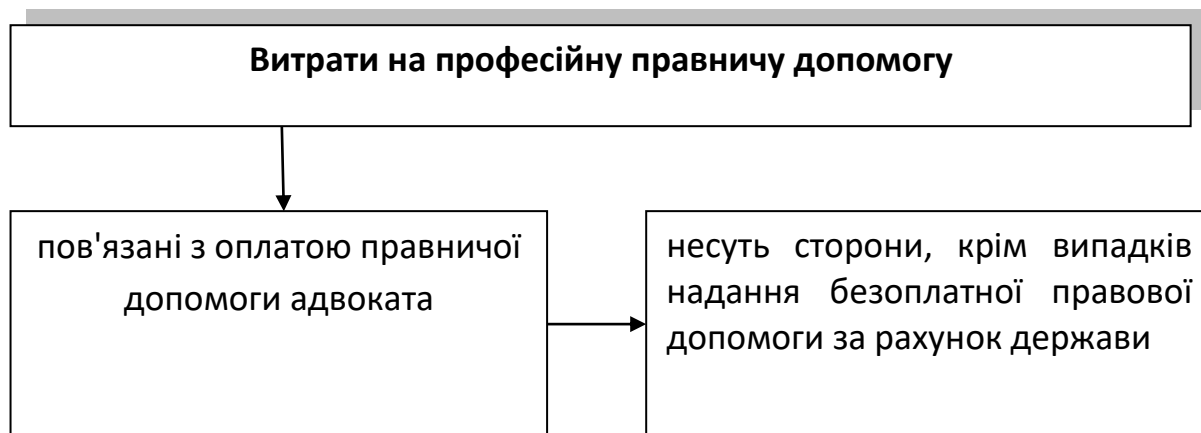
Судовий збір - збір, що справляється на всій території України за подання заяв, скарг, а також за видачу судами документів і включається до складу судових витрат (ст.1 Закону України “Про судовий збір”)

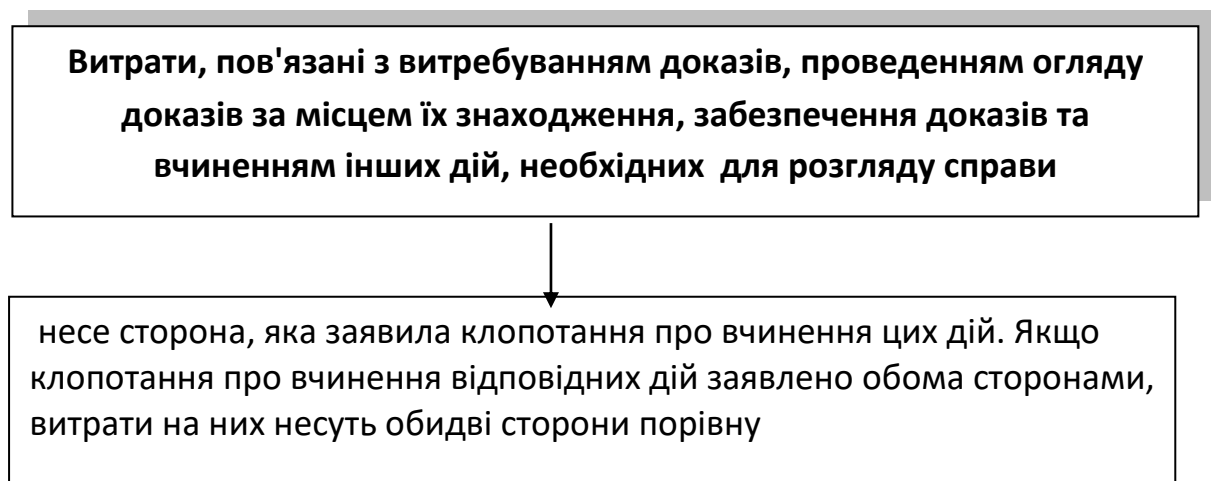
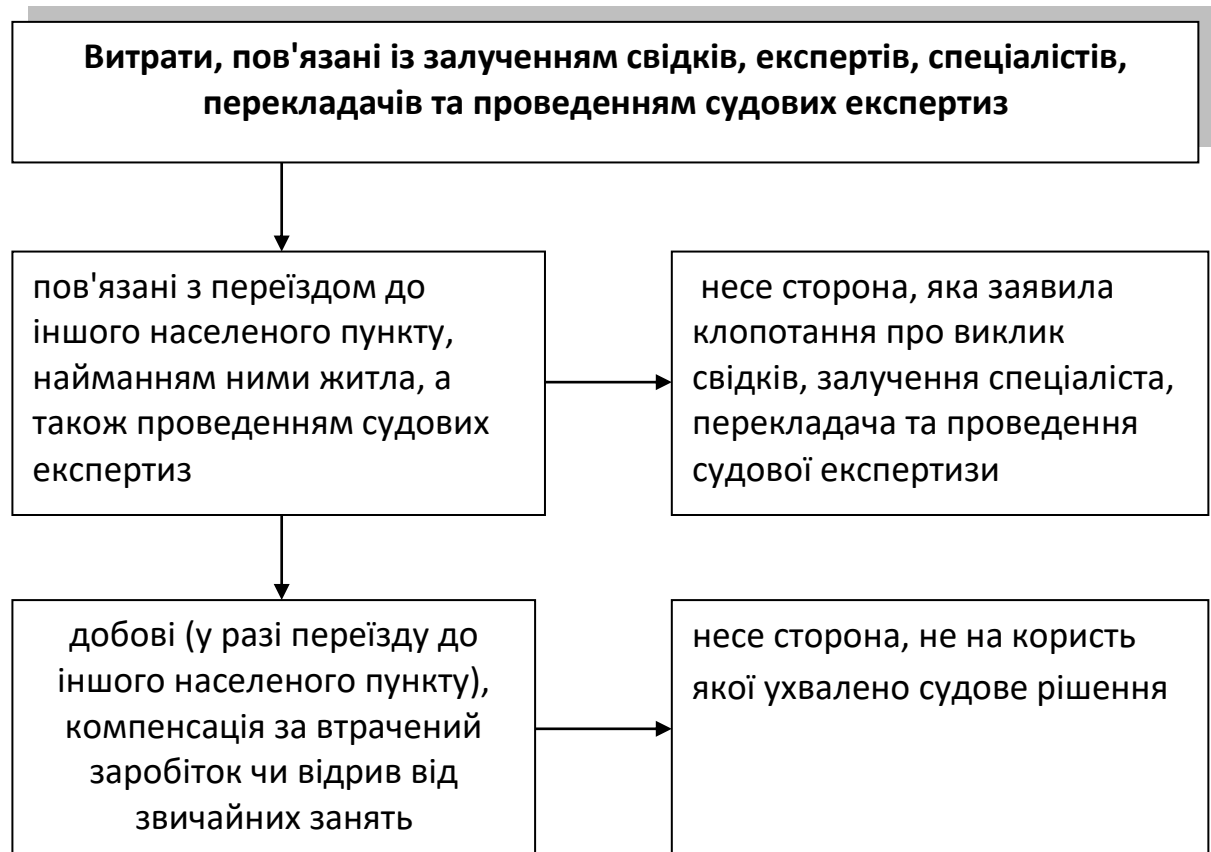
Об'єкти справляння судового збору

- позовні заяви та інші заяви, передбачені процесуальним законодавством;
- апеляційні і касаційні скарги на судові рішення;
- заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами;
- заяви про скасування рішення третейського суду;
- заяви про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду;
- заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України;
- за видачу судами документів

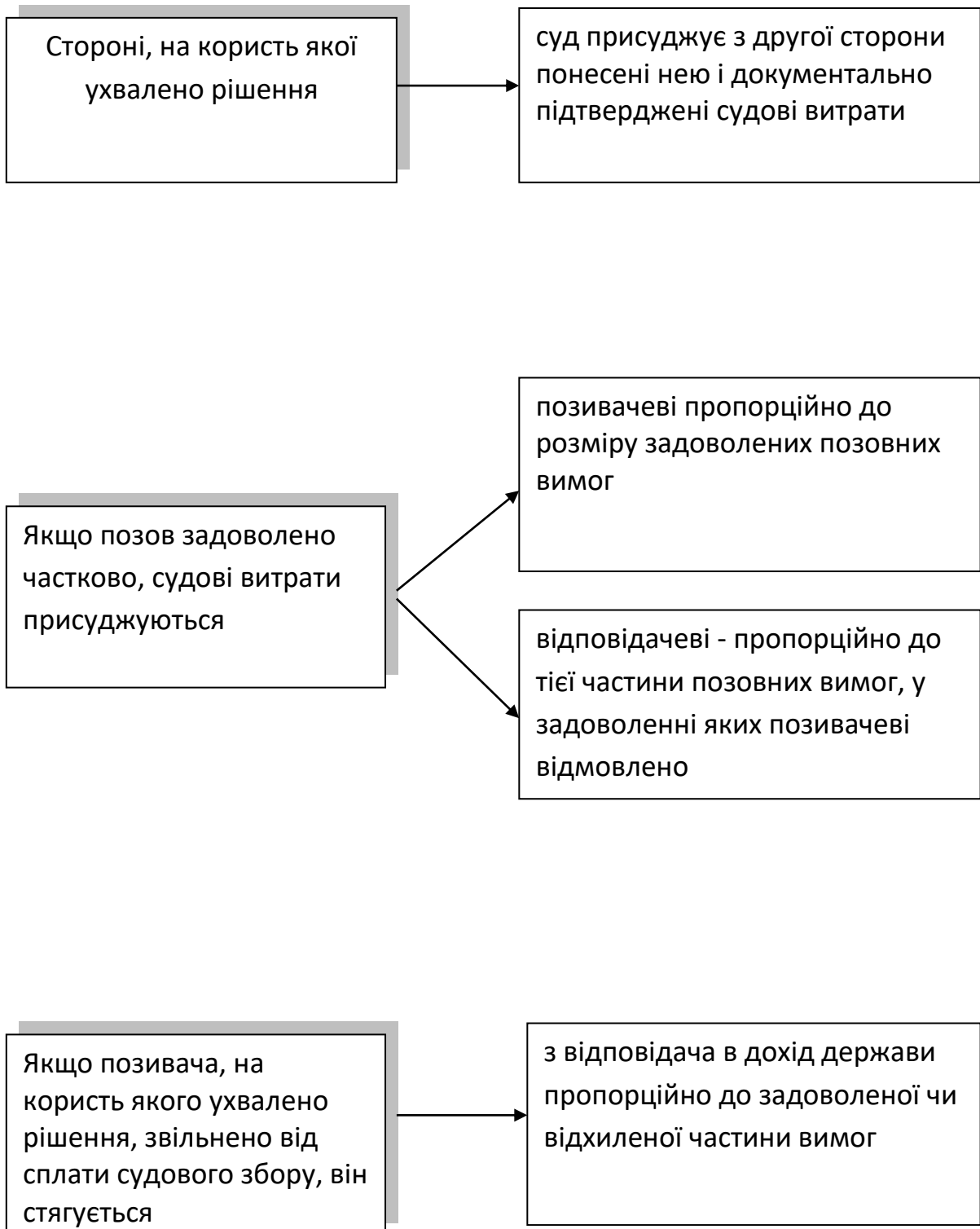
Судовий збір справляється у відповідному розмірі від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року, в якому відповідна заява або скарга подається до суду, - у відсотковому співвідношенні до ціни позову та у фіксованому розмірі.

10.3. Витрати, пов'язані із розглядом справи

10.4. Розподіл судових витрат

У разі залишення позову без задоволення, закриття провадження у справі або залишення без розгляду позову позивача, звільненого від оплати судових витрат

судові витрати, понесені відповідачем, компенсуються за рахунок держави

У разі відмови позивача від позову

понесені ним витрати відповідачем не відшкодовуються, а витрати відповідача за його заявою стягуються з позивача

Якщо сторони під час укладення мирової угоди не передбачили порядку розподілу судових витрат

кожна сторона у справі несе половину судових витрат

ГЛАВА 11. ЗАХОДИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ

11. 1. Поняття та види заходів процесуального примусу

Заходи процесуального примусу

встановлені законом процесуальні дії, що вчиняються судом у визначених випадках з метою спонукання відповідних осіб до виконання встановлених у суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства.

Види

попередження

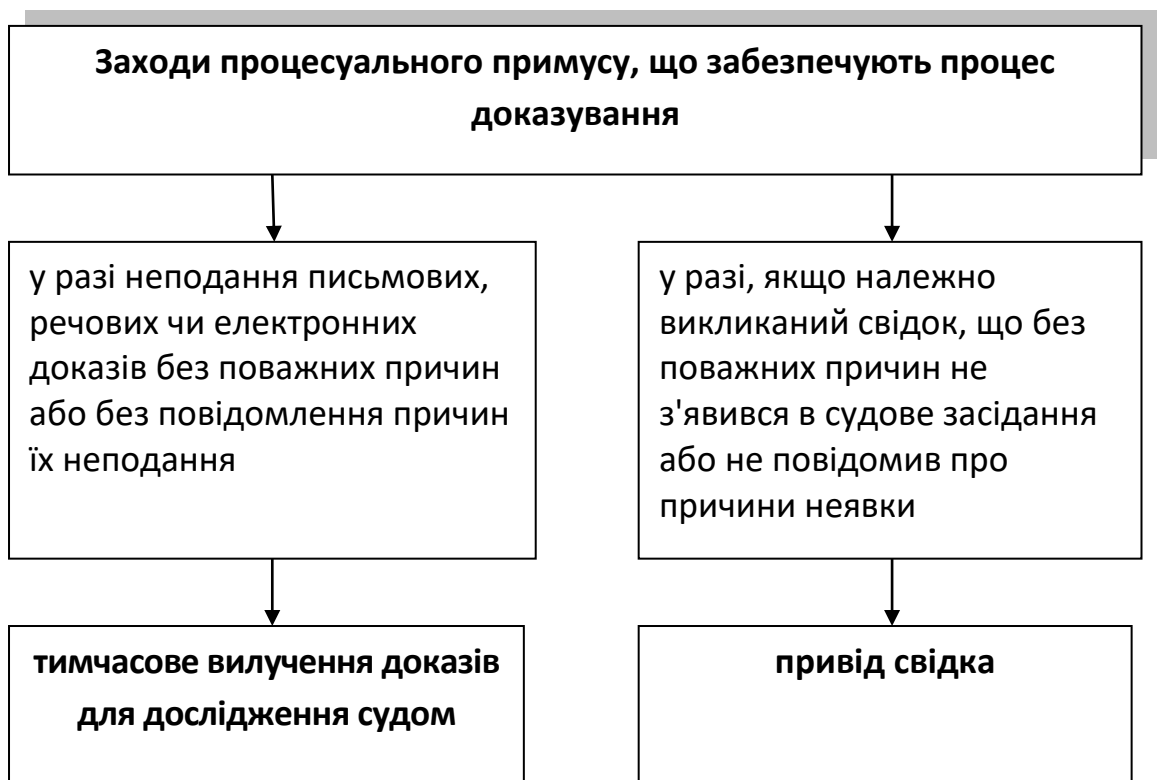
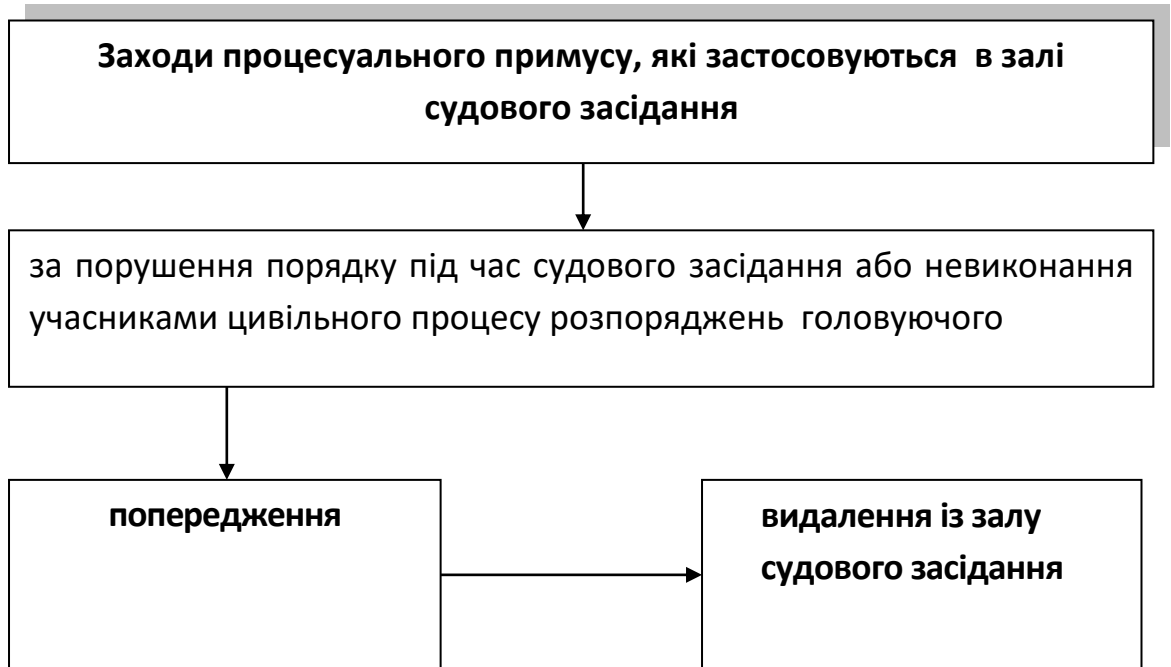
видалення із залу судового засідання

тимчасове вилучення доказів для дослідження судом

привід

штраф

11.2. Порядок застосування окремих заходів процесуального примусу

Штраф

суд може постановити ухвалу про стягнення в дохід державного бюджету з відповідної особи штрафу у сумі до **від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб**

- 1) невиконання процесуальних обов'язків, зокрема ухилення від вчинення дій, покладених судом на учасника судового процесу;
- 2) зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкоджання судочинству;
- 3) неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, або неподання таких доказів без поважних причин;
- 4) невиконання ухвали про забезпечення позову або доказів, ненадання копії відзиву на позов, апеляційну чи касаційну скаргу, відповіді на відзив, заперечення іншому учаснику справи у встановлений судом строк;
- 5) порушення заборон, встановлених частиною дев'ятою статті 203 ЦПК України.

*У випадку повторного чи систематичного невиконання процесуальних обов'язків, зловживання процесуальними правами, неподання витребуваних судом доказів без поважних причин або без їх повідомлення, триваючого невиконання ухвали про забезпечення позову або доказів суд стягує у дохід державного бюджету з відповідного учасника судового процесу або відповідної іншої особи штраф у сумі **від одного до десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб**.*

ГЛАВА 12. ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

12.1. Поняття та види доказів у цивільному процесі

Доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи (ч.1 ст. 76 ЦПК України)

Характеризуються єдністю елементів

Зміст доказів - це будь-які дані, що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини (факти), які мають значення для правильного вирішення справи

Процесуальна форма доказів - це визначені законом засоби доказування, в яких закріплюються дані, що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини (факти), які мають значення для правильного вирішення

показання
свідків

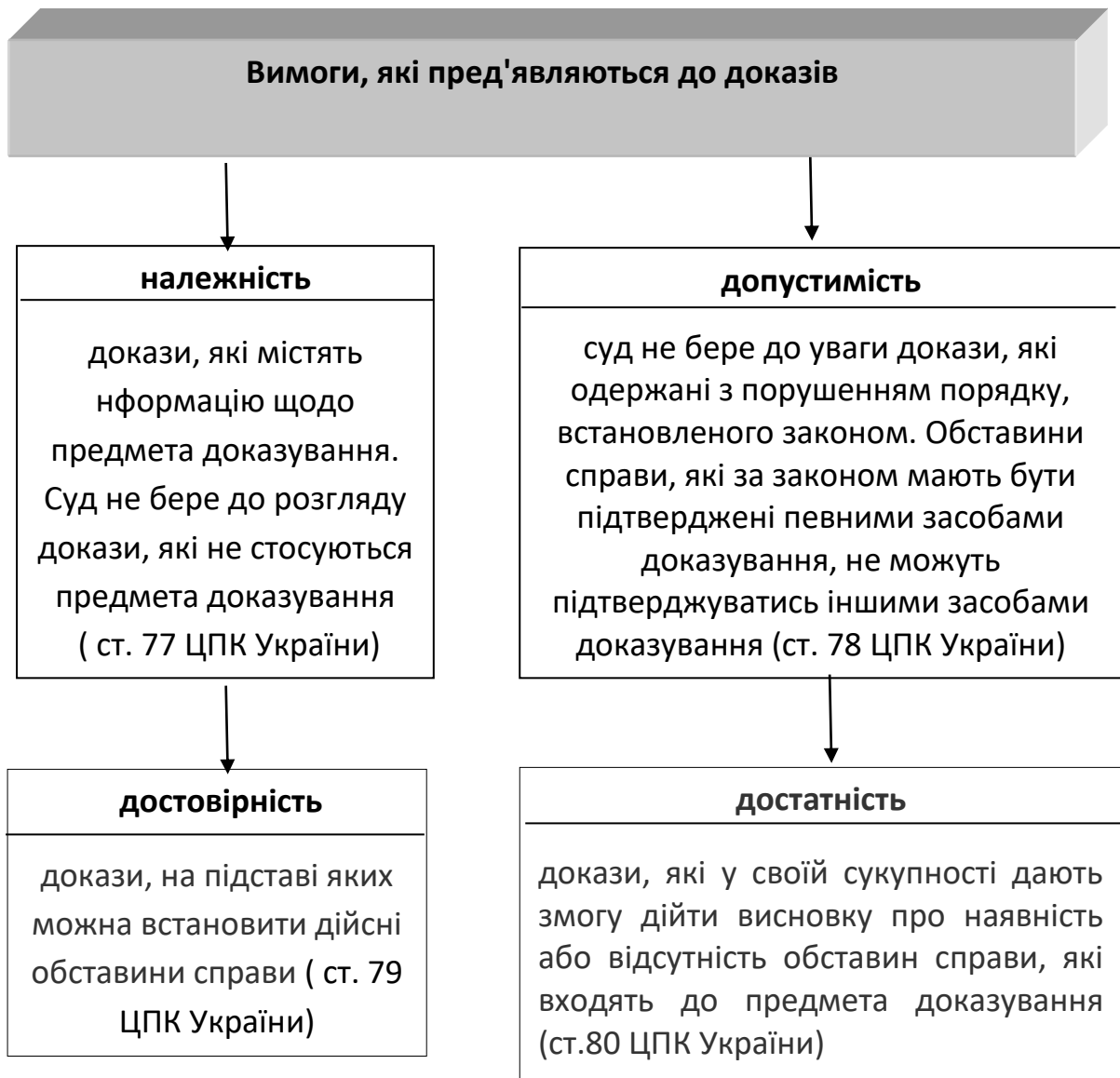
електронні
докази

письмові докази

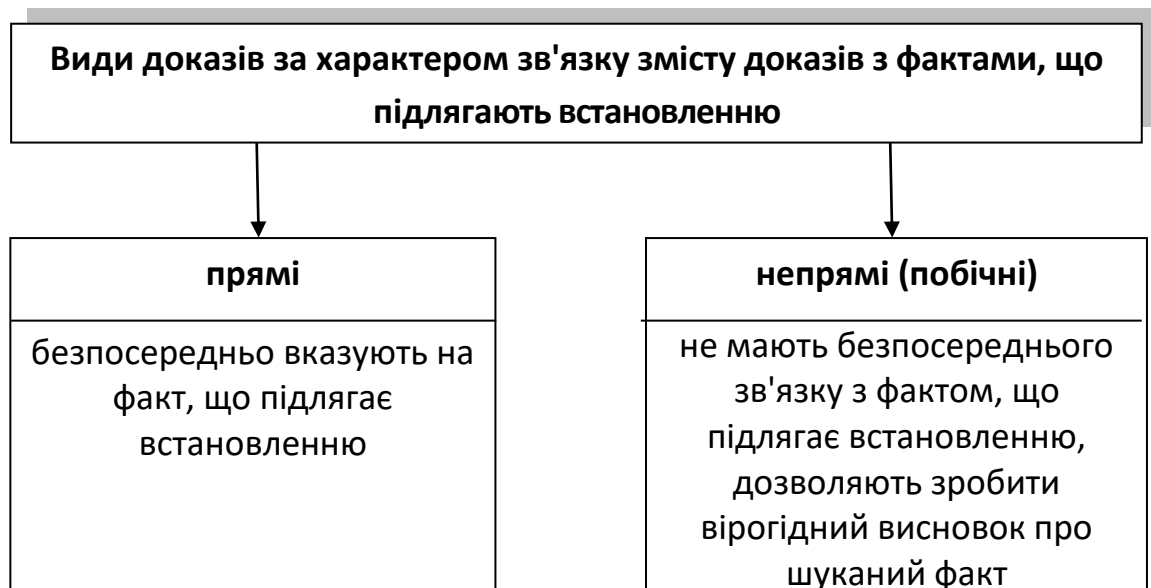
висновки
експертів

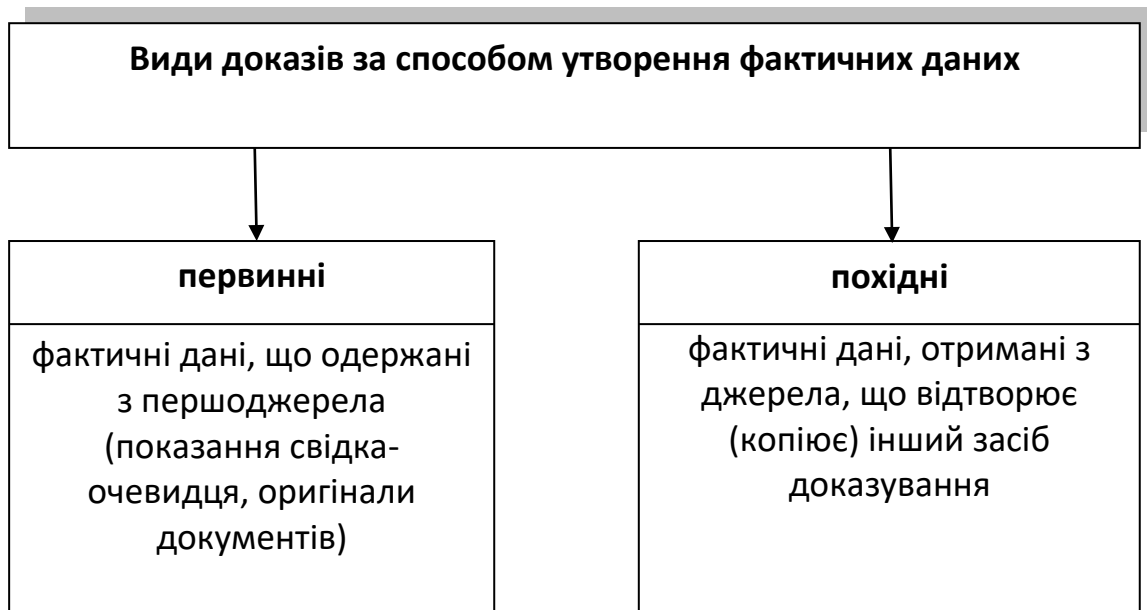
речові докази

Процесуальний порядок одержання, дослідження і оцінки змісту і процесуальної форми доказів - це встановлена законом послідовність отримання, дослідження й оцінки змісту доказів та засобів доказування

Класифікація доказів

12.2. Поняття та етапи доказування у цивільному процесі

Доказування

процесуальна діяльність суду та інших учасників цивільного процесу, спрямована на встановлення істини у конкретній цивільній справі і вирішення спору між сторонами

Етапи (стадії) доказування

Збирання доказів - процесуальна діяльність суду та інших учасників цивільного процесу щодо залучення доказів

подання доказів сторонами та іншими особами, що беруть участь у справі

витребування доказів судом

надання судових доручень щодо збирання доказів

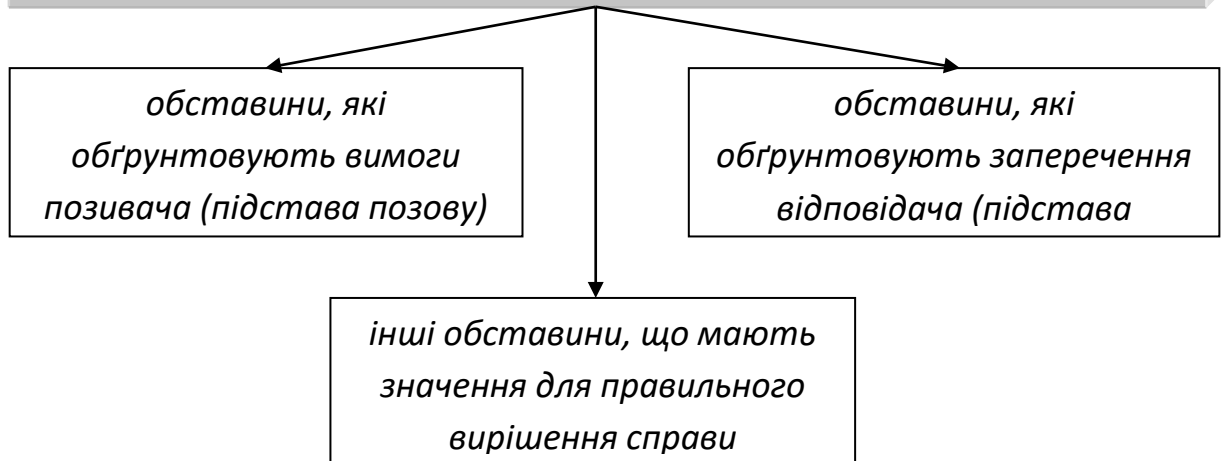
Дослідження доказів - процесуальна діяльність суду та інших учасників цивільного процесу щодо безпосереднього сприйняття і вивчення доказів

Оцінка доказів - визначення належності, допустимості, достовірності кожного доказу окремо, а також достатності та взаємного зв'язку доказів у їх сукупності

12.3. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування

Предмет доказування

обставини, що підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення (ч. 2 ст. 77 ЦПК України)

Кожна сторона зобов'язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень (ч.1 ст. 81 ЦПК України)

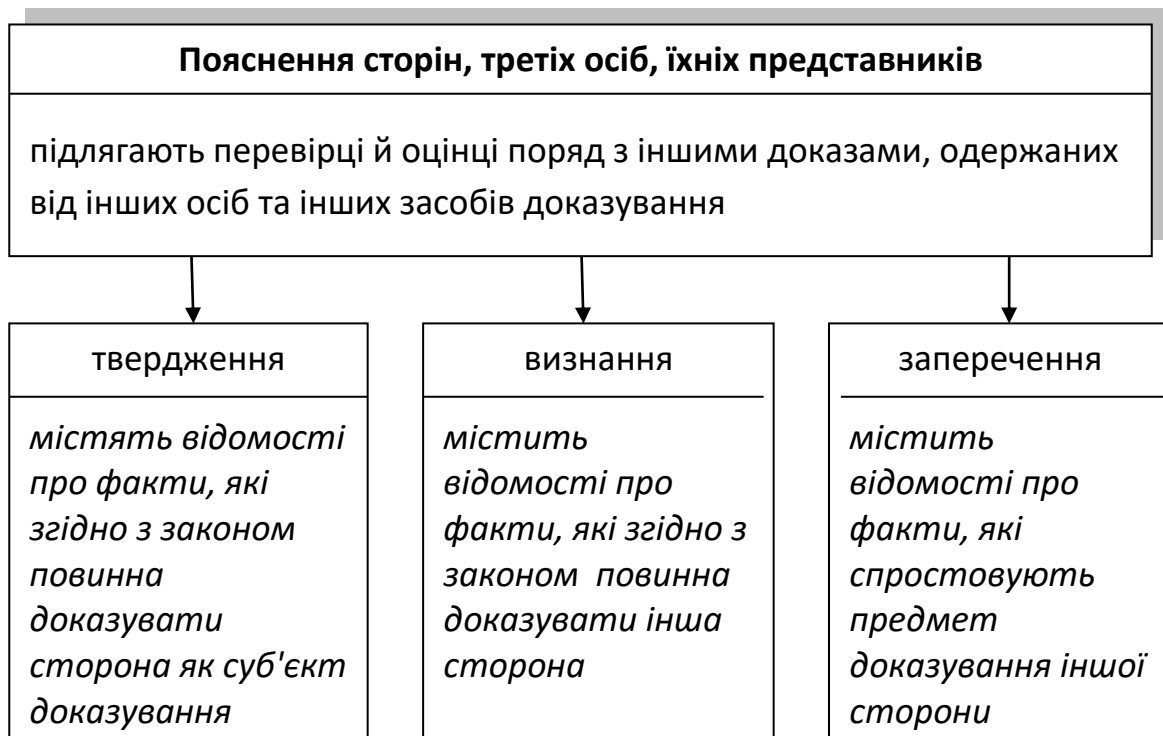
Не підлягають доказуванню

- обставини, визнані учасниками справи, якщо суд не має обгрунтованого сумніву щодо достовірності цих обставин або добровільності їх визнання;
- обставини, визнані судом загальновідомими;
- обставини, встановлені рішенням суду у цивільній, господарській або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді інших справ, у яких беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини, якщо інше не встановлено законом;
- вирок суду в кримінальному провадженні, ухвала про закриття кримінального провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності або постанова суду у справі про адміністративне правопорушення, які набрали законної сили, є обов'язковими для суду, що розглядає справу про правові наслідки дій чи бездіяльності особи, стосовно якої ухвалений вирок, ухвала або постанова суду, лише в питанні, чи мали місце ці дії (бездіяльність) та чи вчинені вони цією особою.

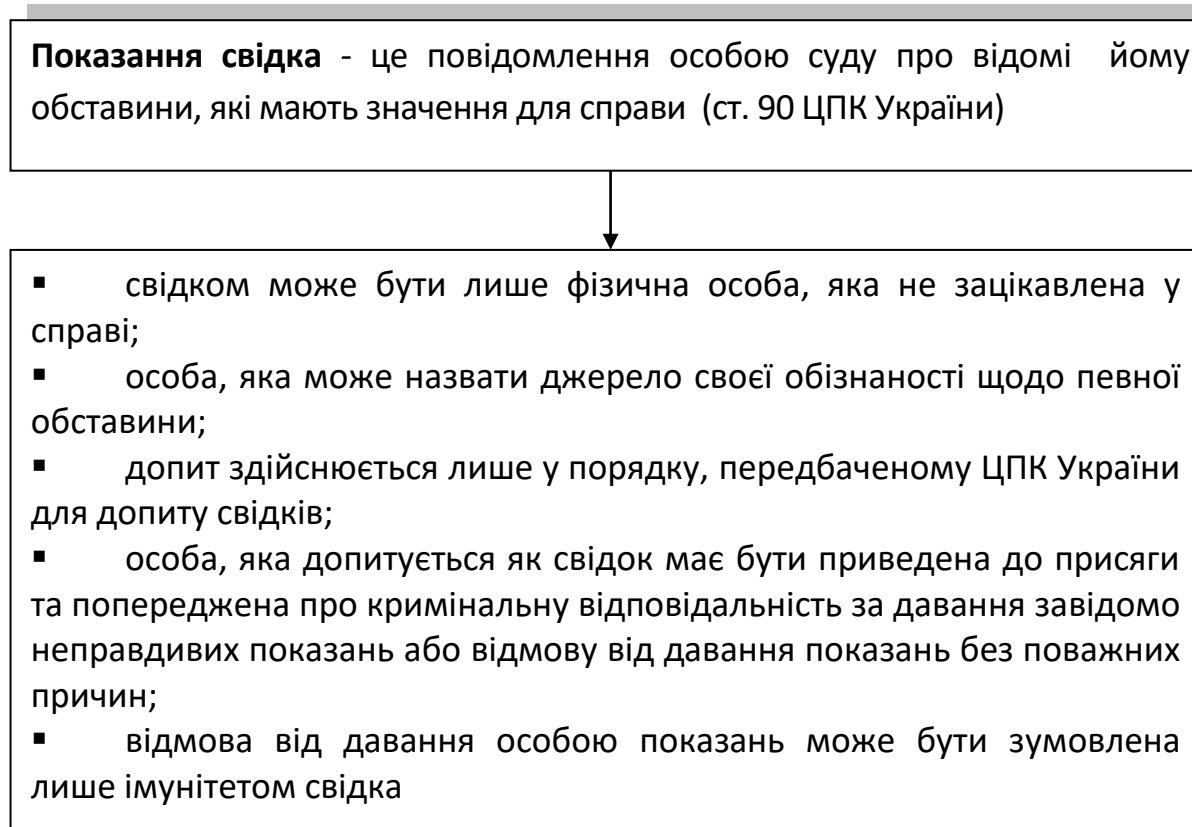
12.4. Засоби доказування

Пояснення сторін, третіх осіб, їхніх представників

Сторони, треті особи та їхні представники за їх згодою, в тому числі за власною ініціативою, можуть бути допитані як свідки про відомі їм обставини, що мають значення для справи (ст. 92 ЦПК України)

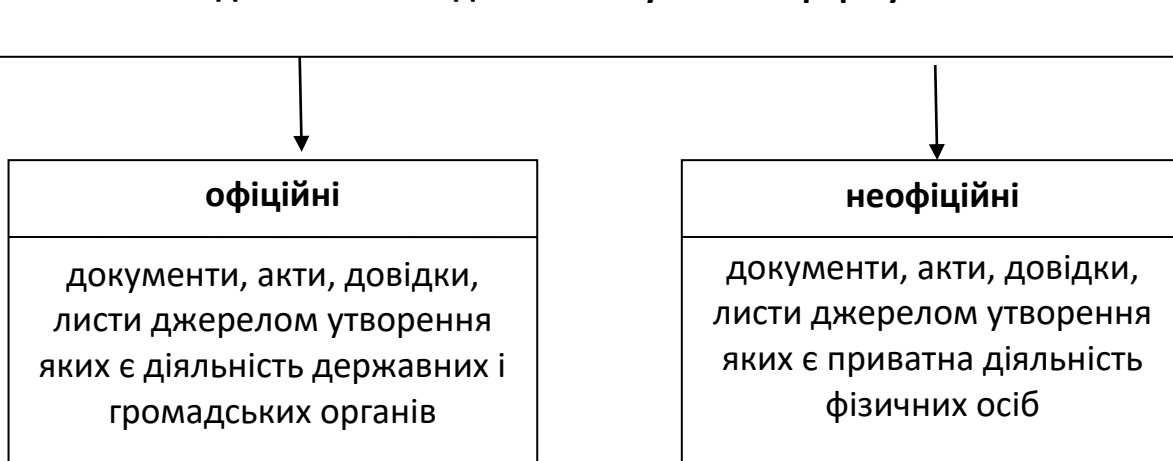
Показання свідків

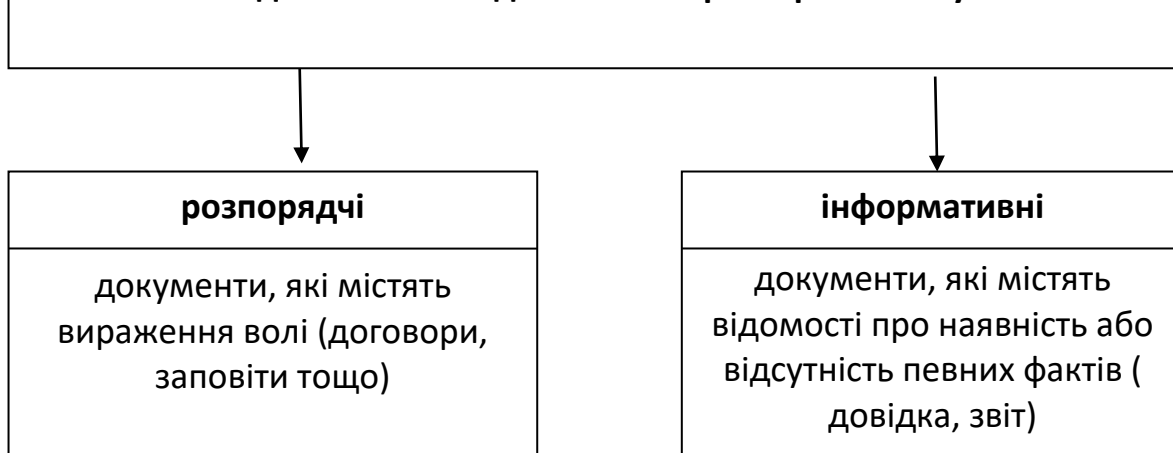
Письмові докази

Письмові докази - документи (крім електронних документів), які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору (ст. 95 ЦПК України).

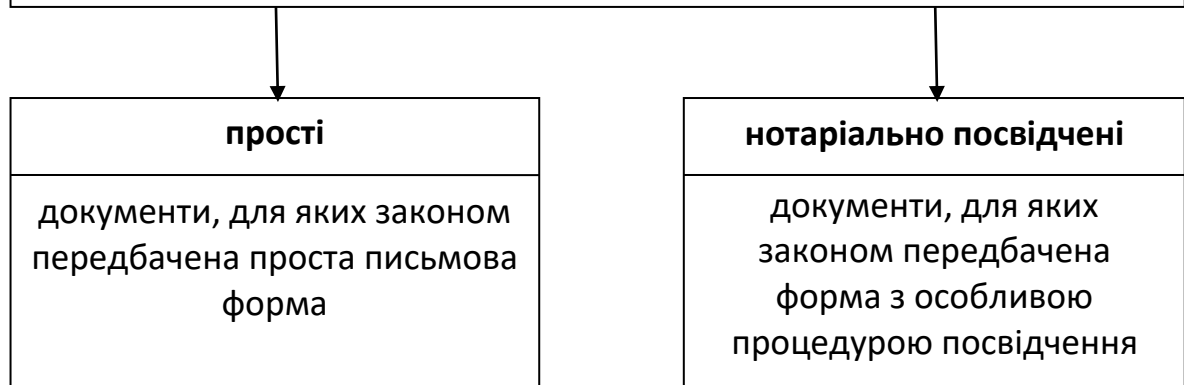
Види письмових доказів за суб'єктом формування

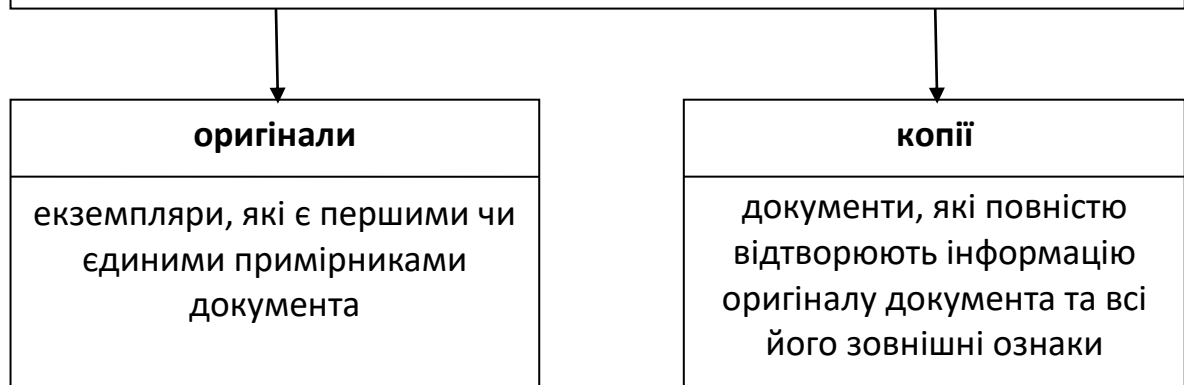
Види письмових доказів за характером змісту

Види письмових доказів за формою вираження

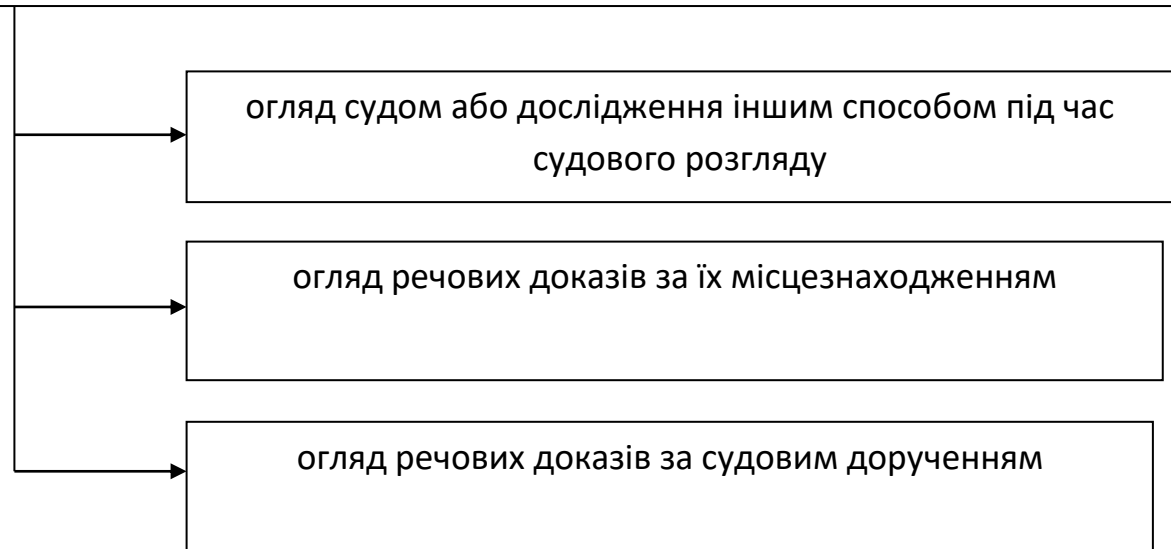
Види письмових доказів за засобами і характером формування

Речові докази

Речові докази – предмети матеріального світу, які своїм існуванням, своїми якостями, властивостями, місцезнаходженням, іншими ознаками дають змогу встановити обставини, що мають значення для справи. (ст. 97 ЦПК України)

Дослідження речових доказів

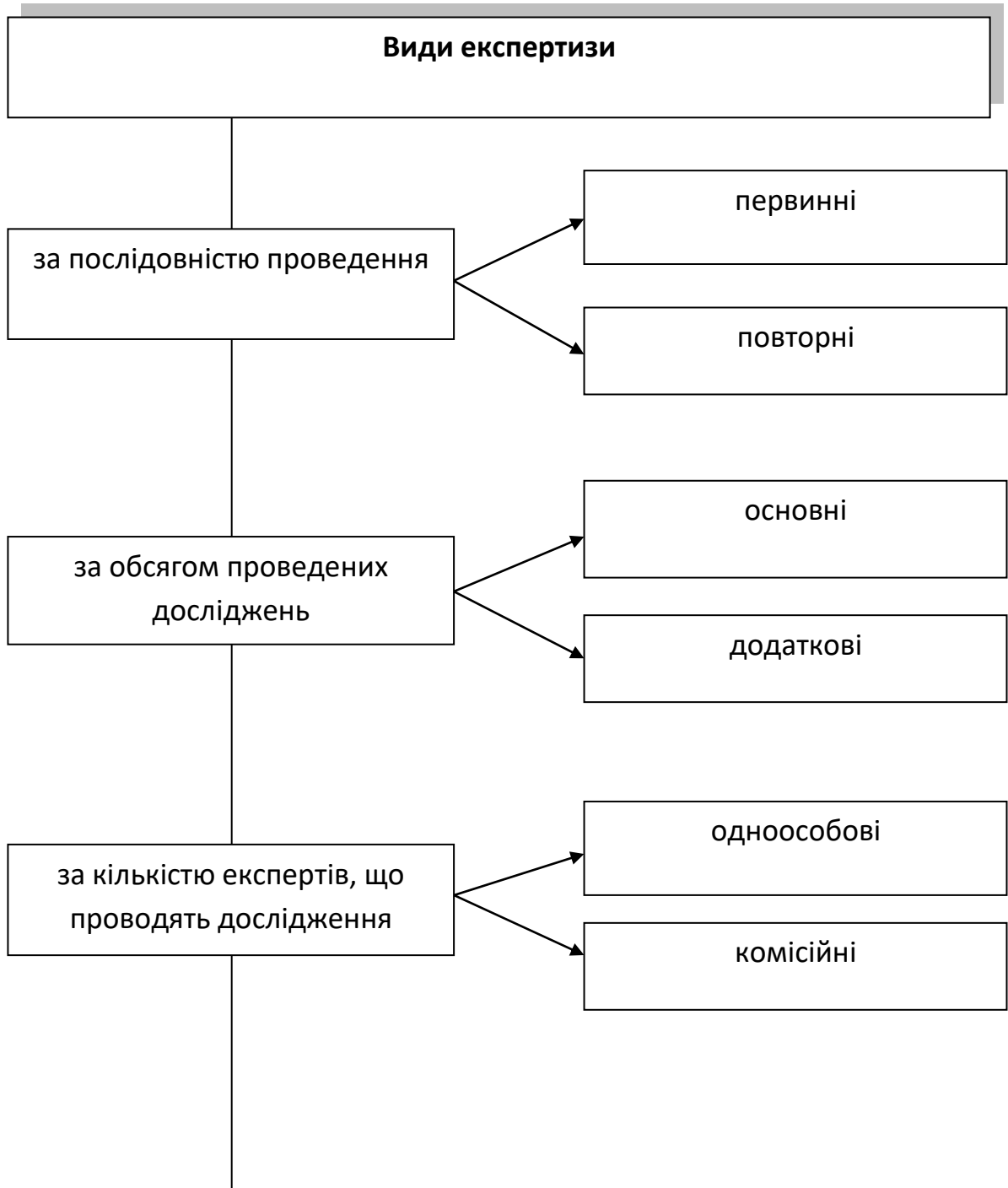

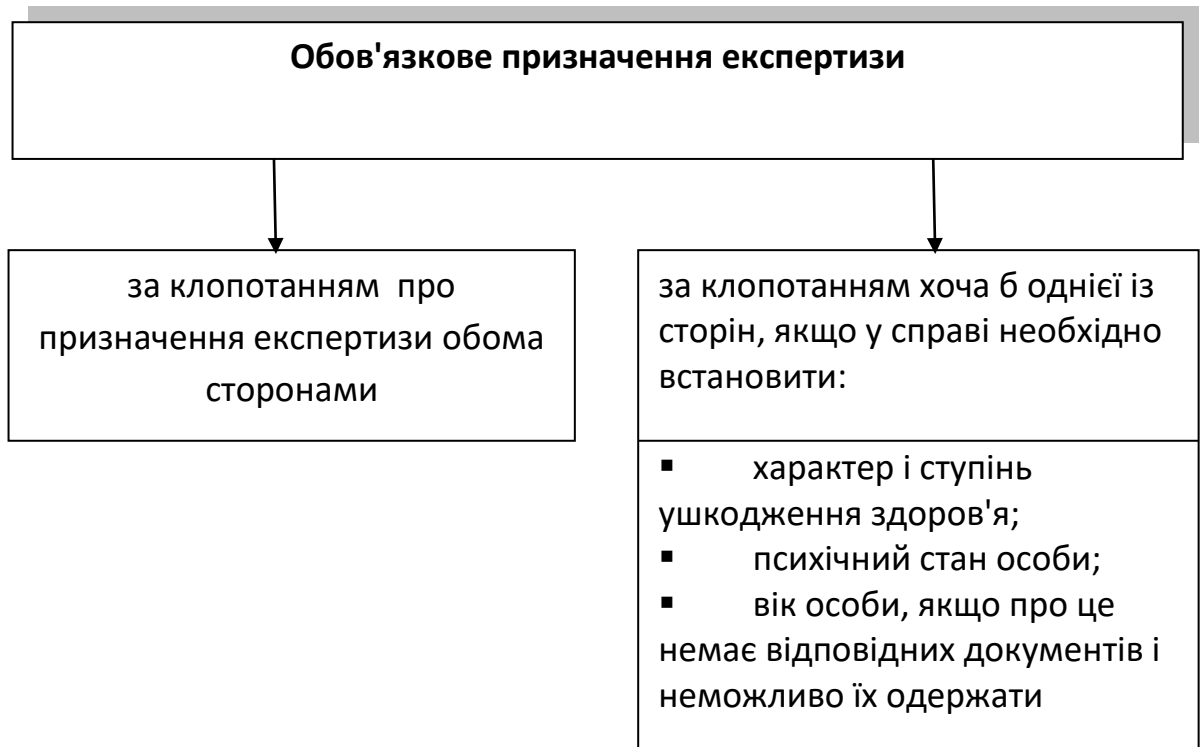
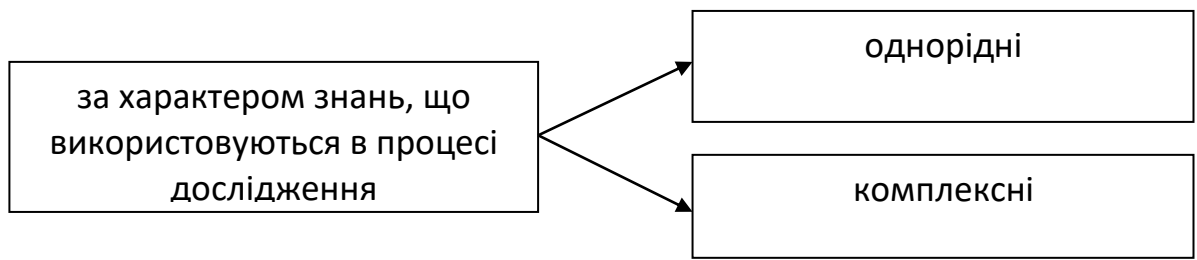
Електронні докази

Електронні докази – інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. (ст. 100 ЦПК України)

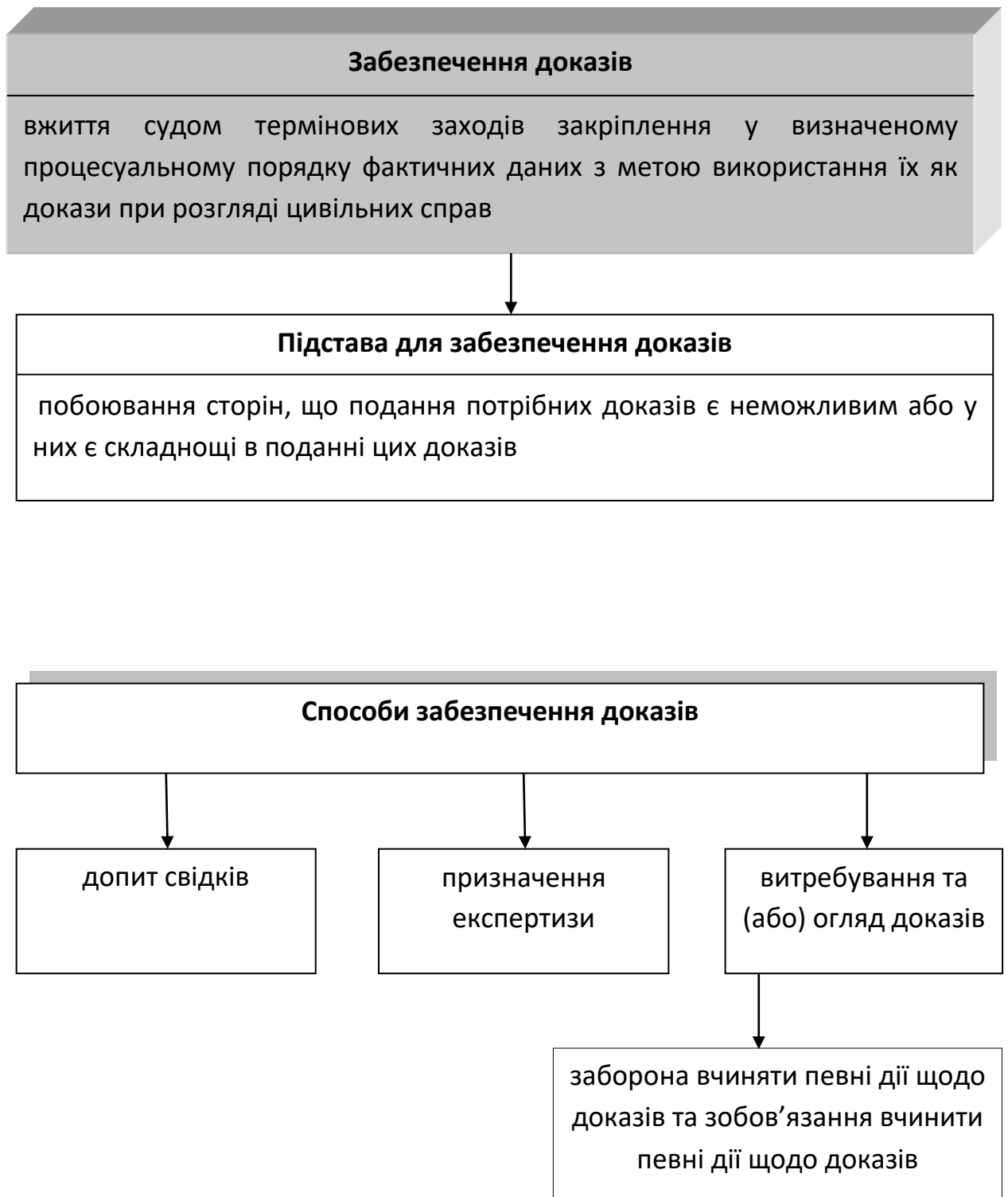
Висновок експерта

Висновок експерта - докладний опис проведених експертом досліджень, зроблені у результаті них висновки та обґрунтовані відповіді на питання, поставлені експертові, складений у порядку, визначеному законодавством . (ст. 66 ЦПК України)

12.5. Забезпечення доказів

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст.141.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р.// Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 21 - 22. - Ст. 135.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 40-44 - Ст. 356.
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. в редакції від 03.10.2017, // ВВР, 2017, № 48, ст.436.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2013. - № 27. - Ст. 272.
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. // Голос України. - 2016. - № 132-133.
7. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2015. - № 2-3. - Ст. 12.
8. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 28. - Ст. 232.
9. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №47. - с. 256.
10. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 20. - с. 99.
11. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 // Відомості Верховної Ради України. - 2016. - № 29. - ст.535.
12. Про виконавче провадження: Закон України від 05.10.2016 р. // Відомості Верховної Ради України - 2016. - № 30. - ст. 542.
13. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004р. // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 50. - Ст. 540.
14. Про третейські суди: Закон України від 11 травня 2004 р. № 1701-IV (з наст змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - N 35. - Ст.412.
15. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22 грудня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 15. - ст. 128.
16. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006р. // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 30 - Ст. 260.
17. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 32. - Ст. 422.

18. Про судовий збір: Закон України від 08 липня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 14. - ст.87.
19. Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах: Конвенція, 22 січ. 1993 р. // Офіційний Вісник України. - 2005. - № 47. - с. 288.

Судова практика:

20. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 6 від 27.03.1992 р. // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0006700-92>
21. Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 31.03.1995 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-95>
22. Про судову практику у справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 31.03.1995 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0004700-95>
23. Про практику розгляду судами справ про встановлення неправильності запису в актах громадянського стану: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 12 від 07.07.1995 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1077.531.0>
24. Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 12.04.1996 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0005700-96>
25. Про застосування судами Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01 листопада 1996 р. №9. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96>
26. Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 12 від 24 грудня 1999 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-99>
27. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з перевезення вантажів залізницею: Роз'яснення Президії Вищого господарського суду України № 04-5/601 від 29.05.2002 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_601600-02

28. Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії та бездіяльність органів і посадових осіб державної виконавчої служби та учасників виконавчого провадження Постанова Пленуму Верховного Суду України № 14 від 26.12.2003 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-03>
29. Рішення КСУ у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес): Рішення Конституційного Суду України від 01 грудня 2004 року № 18-рп/2004 (Справа № 1-10/2004). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-04>
30. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/va007700-04>
31. Щодо перевищення розумних строків розгляду справи: Лист Верховного суду України від 25.01.2006 р. № 1-5/45. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v5_45700-06
32. Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв забезпечення позову: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 р. № 9 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/va009700-06>
33. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 15.05.2006 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0003700-06>
34. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 30.03.2007 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0003700-07>
35. Про деякі питання практики розгляду спорів, пов'язаних з обігом векселів: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 08.06.2007 р. // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0005700-07>
36. Про незалежність судової влади: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 13 червня 2007 р. № 8 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07>
37. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя: Постанова Пленуму Верховного Суду України №

11 від 21.12.2007 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0011700-07>

38. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 30.05.2008 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0007700-08>

39. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_001700-09

40. Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 12 червня 2009 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-09>

41. Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. №2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-09>

42. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 9 від 06.11.2009 р. // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0003700-78>

43. Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 12 від 24 жовтня 2008 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-08>

44. Про судові рішення у цивільній справі: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 18 грудня 2009 р. № 14 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09>

45. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 04.06.2010 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0005700-10>

46. Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 14 від 23.12.2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11>

47. Практика ухвалення та перегляду судами заочних рішень у цивільних справах. Узагальнення судової ВСУ по цивільним справам. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sudpraktika.in.ua/praktika-uxvalennya-ta-pereglyadu-sudami-zaochnix-rishen-u-civilnix-spravax/>

48. Про перегляд судових рішень із мотивів неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 648/0/4-12 від 15.05.2012 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0648740-12>
49. Про застосування цивільного процесуального законодавства при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами: Постанова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 4 від 30.03.2012 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-12>
50. Про судову практику в справах про захист права власності та інших речових прав: Постанова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 5 від 07 лютого 2014 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_zh_2015_rik.html
51. Про застосування судами законодавства про судові витрати у цивільних справах (із змінами та доповненнями): Постанова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 10 від 17 жовтня 2014 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_zh_2015_rik.html
52. Про узагальнення практики застосування судами законодавства, що регулює матеріальну відповідальність працівників за шкоду, заподіяну роботодавцю: Постанова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №12 від 11 грудня 2015 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_zh_2015_rik.html
53. Практика застосування законодавства в цивільному судочинстві України [Текст] / [уклад.: Д. В. Ковальський, Л. О. Панькова] ; за відп. ред. чл. Наук.-консультац. ради при Верх. Суді О. С. Захарової, канд. юрид. наук, доц. ; Нац. шк. суддів України. - Київ : Юрінком Інтер : Буква Закону, 2018. - 1075 с.
54. Рішення Європейського суду з прав людини в цивільних справах. Захист власності, приватного і сімейного життя та свободи поглядів [Текст] : [збірник] / за ред. О. С. Захарової ; [уклад. О. В. Ковальський]. - Київ : Юрінком Інтер, 2019. - 320 с.

Допоміжна:

55. Андронов І. В. Судові рішення в цивільному процесі України [Текст] : монографія / І. В. Андронов ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Одеса : Юридична література, 2018. - 370 с.
56. Андрієнко І.С. Неприпустимість зловживання процесуальними правами як новела цивільного процесуального законодавства: окремі аспекти // Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток вітчизняного права : матеріали

всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції м. Одеса, 23 лютого 2018 р. – Одеса, ОДУВС, 2018. - С. 26-27.

57. Берестова І. Цивільно-процесуальні наслідки визнання Конституційним Судом України закону неконституційним (конституційним) [Електронний ресурс] / І. Берестова, Я. Романюк // Вісник Львівського університету. Серія юридична. - 2020. - Вип. 70. - С. 136-150. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2020_70_15

58. Бичкова С. С. Заочний розгляд цивільної справи: сутність та умови [Електронний ресурс] / С. С. Бичкова // Приватне право і підприємництво. - 2018. - Вип. 18. - С. 52-55. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2018_18_12

59. Бонтлаб В. В. До питання про поняття цивільного судочинства: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / В. В. Бонтлаб // Публічне право. - 2015. - № 2. - С. 318-325. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2015_2_45

60. Братель О. Рішення суду як процесуальний юридичний факт цивільного судочинства України [Електронний ресурс] / О. Братель // Наукові записки [Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Право. - 2017. - Вип. 1. - С. 55-66. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snslnnp_2017_1_11

61. Братель О. Темпоральні властивості процесуальних юридичних фактів у цивільному судочинстві України [Електронний ресурс] / О. Братель // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 3. - С. 5-10. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_3_2

62. Бутенко І. О. Прокурор як суб'єкт цивільно-процесуальних правовідносин / І. О. Бутенко // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. - 2016. - № 1. - С. 45-52.

63. Васильєв С. В. Цивільний процес. Підручник. / С. В. Васильєв. Київ: Алерта, 2019. 506 с.

64. Войцеховська Л. М. Значення судової практики країн європейського союзу для українського цивільного судочинства [Електронний ресурс] / Л. М. Войцеховська // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". - 2018. - № 2(1). - С. 92-93. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2(1)_23)

65. Гетманцев М. О. Уніфікація процесуального права як один з наукових підходів до вдосконалення науки цивільного права / М. О. Гетманцев // Приватне право і підприємництво. - 2016. - Вип. 16. - С. 72-75.

66. Говоруха О. Прокурор як суб'єкт доказування у цивільному, адміністративному та господарському судочинстві [Електронний ресурс] / О. Говоруха // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2017. - № 1. - С. 21–25. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2017_1_5

67. Грабовська О. О. Специфіка формування предмета доказування в цивільному процесі / О. Грабовська // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 3. - С. 15-20.
68. Грабовська Г. М. Новели позовного провадження в цивільному судочинстві [Електронний ресурс] / Г. М. Грабовська, А. Жаб'як // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2019. - № 1. - С. 114-121. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2019_1_18
69. Гордєєва О. І. Новації в цивільному процесі [Електронний ресурс] / О. І. Гордєєва // Соціально-гуманітарний вісник. - 2019. - Вип. 28. - С. 89-91. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2019_28_45
70. Гуйван П. Д. Розгляд справи впродовж розумного строку як визначальний елемент справедливого судочинства [Електронний ресурс] / П. Д. Гуйван // Приватне та публічне право. - 2018. - № 1. - С. 19-24. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2018_1_6
71. Гулик А. Г. Шлях становлення та розвитку процедур примирення в цивільному судочинстві [Електронний ресурс] / А. Г. Гулик // Часопис Київського університету права. - 2019. - № 3. - С. 149-153. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkur_2019_3_27
72. Дем'янова О. В. Окремі аспекти визначення моменту початку цивільного процесу [Електронний ресурс] / О. В. Дем'янова. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Юридичні науки. - 2019. - Вип. 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_2_5
73. Джавадов, Хікмет Аловсат огли. Проблеми ефективності цивільного судочинства [Текст] : монографія / Х. А. Джавадов ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Юридична думка, 2018. - 333 с.
74. Джавадов Х. А. Своєчасність та розумний строк судового розгляду як критерії ефективності цивільного судовиробництва [Електронний ресурс] / Х. А. Джавадов // Web of science and Academic Researcher. - 2019. - № 1. - С. 112-118. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/wsar_2019_1_20
75. Джига Д. В. Природа медіативної процедури та шляхи її за її за Природа медіативної процедури та шляхи її запровадження у цивільному судочинстві [Електронний ресурс] / Д. В. Джига // Журнал східноєвропейського права. - 2020. - № 72. - С. 61-70. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_72_10
76. Діденко, Л. В. Цивільно-процесуальні відносини: теоретичні аспекти [Текст] : монографія / Л. В. Діденко. - Одеса : Гельветика, 2019. - 388 с.
77. Дмитрієв С. М. Поняття й елементи цивільного процесуального статусу заявника в справах окремого провадження [Електронний ресурс] / С. М. Дмитрієв // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. -

2018. - № 1. - С. 231-241. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2018_1_21
78. Дрогозюк, Крістіна Борисівна. Доказування у цивільному процесі України та Франції [Текст] : монографія / К. Б. Дрогозюк ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Одеса : Фенікс, 2019. - 236 с
79. Загребельна І. А. Верховенство права у цивільному процесі [Електронний ресурс] / І. А. Загребельна // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". - 2018. - № 8(2). - С. 19-20. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_8\(2\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_8(2)_6)
80. Захаров, Павло Сергійович. Доказування у справах про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, у цивільному процесі України [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Захаров Павло Сергійович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ, 2019. - 18 с.
81. Зеленко І. П. Дискусійні питання судової правотворчості на черговому етапі судової реформи [Електронний ресурс] / І. П. Зеленко // Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Право. - 2020. - Вип. 8. - С. 9-13. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snslnnp_2020_8_4
82. Зейкан Я. П. Представництво у цивільному процесі [Електронний ресурс] / Я. П. Зейкан, В. В. Ігнатенко // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2017. - № 1. - С. 92-97. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2017_1_15
83. Ізарова І. О. Паралельний судовий розгляд у цивільному процесі: приклад Європейського Союзу та українські перспективи / І. О. Ізарова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2016. - Вип. 20. - С. 96-99.
84. Ізарова І. О. Спрощене позовне провадження цивільного судочинства України: виклики першого року застосування в судовій практиці [Електронний ресурс] / І. О. Ізарова, Ю. Д. Притика // Проблеми законності. - 2019. - Вип. 145. - С. 51-67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2019_145_6
85. Кіріак О. В. Оглядовий аналіз розвитку цивільного процесуального права окремих іноземних держав [Електронний ресурс] / О. В. Кіріак // Приватне та публічне право. - 2017. - № 1. - С. 19-23. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2017_1_6
86. Керноз Н. Є. Проблемність визначення "цивільного судочинства" та його видів у Цивільному процесуальному кодексі України / Н. Є. Керноз // Молодий вчений. - 2016. - № 2. - С. 193-201.
87. Короєд С. О. Судові процедури в різних видах цивільного судочинства / С. О. Короєд // Судова апеляція. - 2016. - № 3. - С. 69-77.
88. Кройтор В. А. Поняття принципу поєднання засад диспозитивності та процесуальної активності суду в цивільному судочинстві / В. А. Кройтор

// Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2016. - № 2. - С. 143-153.

89. Кройтор В. А. Правові аксіоми в цивільному судочинстві [Електронний ресурс] / В. А. Кройтор // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2018. - Вип. 32. - С. 47-52. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_32_13

90. Круковес В. В. Проблемні питання стягнення штрафу за зловживання процесуальними правами в цивільному судочинстві України [Електронний ресурс] / В. В. Круковес // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. - 2019. - № 19. - С. 84-90. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2019_19_14

91. Ключевський В. І. Електронне судочинство: шляхи впровадження та зарубіжний досвід [Електронний ресурс] / В. І. Ключевський. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. - 2020. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_16

92. Куцик К. Класифікація заходів процесуального примусу у цивільному судочинстві / К. Куцик // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 11. - С. 24-28.

93. Лазько О. М. Речові докази у цивільному процесі України: питання теорії і практики [Електронний ресурс] / О. М. Лазько // Наше право. - 2015. - № 1. - С. 121-126. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2015_1_23

94. Лазько О. М. Перспективи розвитку електронних (технічних) засобів доказування в цивільному процесі України [Електронний ресурс] / О. М. Лазько // Європейські перспективи. - 2015. - № 1. - С. 125-129. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2015_1_23

95. Ліщина І. Ю. Проблема невиконання судових рішень як порушення права власності у практиці Європейського суду з прав людини. Український аспект. Від Hornsby до Ivanov [Електронний ресурс] / І. Ю. Ліщина // Право України. - 2020. - № 3. - С. 233-255.

96. Майданик Н. Р. Загальні положення методології вирішення цивільного спору судом [Електронний ресурс] / Н. Р. Майданик // Приватне право і підприємництво. - 2019. - Вип. 19. - С. 38-42. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2019_19_10

97. Малозначні справи в цивільному провадженні [Електронний ресурс] // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2019. - № 2. - С. 26-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2019_2_15

98. Марисюк К. Б. Сучасні судові системи світу (на прикладі Квебеку) [Електронний ресурс] / К. Б. Марисюк // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2020. - № 1. - С. 108-111. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2020_1_17

99. Мандрійчук І. І. Судова реформа в Україні 2017: основні зміни в судочинстві [Електронний ресурс] / І. І. Мандрійчук // Міжнародний

науковий журнал "Інтернаука". - 2018. - № 2(1). - С. 96-98. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2\(1\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2(1)_25)

100. Максимова Л. О. Судове провадження: теоритичні та практичні положення реформування / Л. О. Максимова // Європейські перспективи. - 2015. - № 2. - С. 67-72.

101. Мельник Я. Я. Форма судового засідання як елемент режиму цивільної процесуальної безпеки при здійсненні цивільного судочинства / Я. Я. Мельник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2016. - Вип. 36(1). - С. 118-123.

102. Менюк Д. О. Виключні обставини як новела цивільного процесуального законодавства України [Електронний ресурс] / Д. О. Менюк // Правова держава. - 2019. - Вип. 30. - С. 465-473. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2019_30_56

103. Нижний А. В. Спір про право у цивільному процесуальному законодавстві та судовій практиці [Електронний ресурс] / А. В. Нижний // Вісник Верховного Суду України. - 2015. - № 3. - С. 26-34. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvsu_2015_3_6

104. Нестор Я.В. Конституційні принципи здійснення судочинства в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Нестор Яна Володимирівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ, 2018. - 18 с.

105. Нестор Н. В. Наслідки ухилення від участі в експертизі в цивільному судочинстві: практичний аспект [Електронний ресурс] / Н. В. Нестор // Криміналістика і судова експертиза. - 2020. - Вип. 65. - С. 64-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2020_65_9

106. Нестерцова-Собакарь О. В. Цивільне процесуальне законодавство на українських землях у складі Російської імперії в дореформений період (кінець XVIII – I половина XIX століття) [Електронний ресурс] / О. В. Нестерцова-Собакарь // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2020. - № 1. - С. 33-38. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2020_1_7

107. Одосій О. Ю. Процесуальний порядок вжиття заходів забезпечення цивільного позову: окремі аспекти. / О. Ю. Одосій // Цивілістична процесуальна думка. - 2016. - № 2. - С. 37-40.

108. Паскар А. Л. Роль механізму цивільного процесуального регулювання у забезпеченні ефективності цивільного судочинства [Електронний ресурс] / А. Л. Паскар // Приватне та публічне право. - 2017. - № 2. - С. 37-40. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2017_2_10

109. Петренко В. С. Зловживання процесуальними правами у цивільному судочинстві / В. С. Петренко // Молодий вчений. - 2016. - № 6. - С. 265-269.

110. Петренко В. С. Електронні докази як елемент інформаційних технологій у цивільному судочинстві [Електронний ресурс] / В. С. Петренко // Молодий

- вчений. - 2018. - № 1(1). - С. 111-115. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_1\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_1(1)_29)
111. Погребняк О.С. Деякі особливості судового розгляду та судового рішення у справах про надання психіатричної допомоги у примусовому порядку // Форум права. - 2012. - № 1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12poscdpp.pdf>
112. Погребняк О. С. Застосування оціночних понять у цивільному судочинстві як спосіб подолання прогалин у праві [Електронний ресурс] / О. С. Погребняк // Європейські перспективи. - 2015. - № 1. - С. 147-153. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2015_1_27
113. Помазанов А. В. Касаційне провадження у цивільному процесі України в контексті міжнародних стандартів судочинства [Електронний ресурс] / А. В. Помазанов // Приватне право і підприємництво. - 2018. - Вип. 18. - С. 84-89. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pprip_2018_18_20
114. Поліщук Н. Проведення у справі до судового розгляду в цивільному процесі України: порівняння із зарубіжним досвідом / Н. Поліщук // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 5. - С. 14-18.
115. Порівняльний цивільний процес [Текст] : навч.-метод. посіб. / [Т. В. Заварза та ін.] ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. - 155 с.
116. Принципи цивільного, господарського та адміністративного судочинства [Текст] : монографія / [І. І. Брус та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Козьякова І. М.] ; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. - Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2018. - 257 с.
117. Приходько В. Ю. Виконання судових рішень як стадія цивільного процесу [Електронний ресурс] / В. Ю. Приходько, П. С. Радіонова // Журнал східноєвропейського права. - 2020. - № 72. - С. 53-60. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_72_9
118. Проценко Д. Допустимість медіації в цивільних, господарських, адміністративних і трудових справах / Д. Проценко // Юридичний журнал. - 2013. - № 6/7. - С. 102-107.
119. Рибак О. С. Правова природа судового доручення у цивільному процесі / О. С. Рибак // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. - 2013. - Вип. 6-1(2). - С. 88-91.
120. Романадзе Л. Еволюція цивільного судочинства та медіації: зарубіжний досвід [Електронний ресурс] / Л. Романадзе // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2020. - № 1. - С. 23-31. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2020_1_5
121. Роботинська В. О. Поняття та сутність "гласності цивільного процесу" [Електронний ресурс] / В. О. Роботинська // Форум права. - 2015. - № 1. - С. 275-282. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index

122. Рябченко Ю.Ю. Суб'єкти цивільного процесуального права [Текст] : монографія / Ю. Ю. Рябченко ; Ун-т держ. фіск. служби України. - Суми : Мрія, 2018. - 370 с.
123. Самілик Л. О. Розвиток судової практики як джерела права в Україні та перспективи застосування у цивільному процесі [Електронний ресурс] / Л. О. Самілик, О. О. Овдієнко // Приватне та публічне право. - 2018. - № 2. - С. 58-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2018_2_14
124. Симбірська Є. В. Теорія доказування у цивільному судочинстві: сучасний правовий вимір [Електронний ресурс] / Є. В. Симбірська // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2019. - № 2. - С. 98-104. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2019_2_16
125. Музичук, Катерина Сергіївна. Демократичні основи судочинства (аспект інформаційних прав і свобод людини) [Текст] : монографія / К. С. Музичук ; Ін-т законодав. передбачень та прав. експертизи. - Луцьк : Вежа-Друк, 2019. - 527 с.
126. Тичинська Л. А. Правові засади учасників цивільного процесу як елемент цивільно-процесуальних відносин [Електронний ресурс] / Л. А. Тичинська // Наше право. - 2015. - № 1. - С. 137-141. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2015_1_26
127. Тиханський О. Б. Місце інституту врегулювання цивільного спору за участю судді в систематиці примирних процедур [Електронний ресурс] / О. Б. Тиханський // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. - 2018. - № 2. - С. 31-39. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2018_2_5
128. Ткачук О.М. Цивільний кодекс України: постатейний показник правових позицій Верховного Суду України [Текст] / О. М. Ткачук. - Харків : Право, 2018. - 497 с.
129. Ткачук А. О. Принцип добросовісності учасників цивільного судочинства та заборона зловживання цивільними процесуальними правами [Електронний ресурс] / А. О. Ткачук // Проблеми законності. - 2018. - Вип. 141. - С. 94-103. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2018_141_10
130. Ткачук О. Сучасні проблеми і напрямки спрощення судових процедур у цивільному судочинстві України / О. Ткачук // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 5. - С. 19-24.
131. Ханік-Посполітак Р. Ю. Представництво в цивільному процесі за новим Цивільним процесуальним кодексом України [Електронний ресурс] / Р. Ю. Ханік-Посполітак // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. - 2018. - Т. 1. - С. 50-54. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2018_1_11

132. Цивільне право та процес [Текст] : навч. посіб. : [в 2 ч.] / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Дніпро : Біла К. О. [вид.], 2018. Ч. 1 / [А. В. Коваленко та ін.]. - 2018. - 274 с.
133. Цивільне право та процес [Текст] : навч. посіб. : [в 2 ч.] / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Дніпро : Біла К. О. [вид.], 2018. Ч. 2 / [А. В. Коваленко та ін.]. - 2018. - 127 с.
134. Цивільний процес [Текст] : навч. посіб. / [Гусаров К. В. та ін.]. - Харків: Право, 2018. - 359 с.
135. Цивільне процесуальне право України [Текст] : навч. посіб. (для підгот. до іспитів і тестування) / [Н. Ю. Голубєва та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Н. Ю. Голубєвої ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Одеса : Гельветика, 2018. - 429 с.
136. Цивільний процес України : Навчю посібник/І.О. Ізарова, Р.Ю. Ханник-Посполітак. – Київ, 2018. 276 с.
137. Цивільний процесуальний кодекс України [Текст] : наук.-практ. комент. / [Й. Г. Богдан та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад наук вищ. шк. України М. М. Ясинка. - Київ : Правова єдність : Алерта, 2018. - 602 с.
138. Цивільно-процесуальні документи у позовному провадженні (зразки оформлення) [Текст] : навч.-метод. посіб. / [Р. Я. Демків та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : ЛьвДУВС, 2018. - 211 с.
139. Цивільне процесуальне право України [Текст] : навч. посіб. для підгот. до іспитів і тестування / [Н. Ю. Голубєва та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Н. Ю. Голубєвої ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - 2-ге вид., перероб. і допов. - Одеса : Гельветика, 2019. - 435 с.
140. Цувіна Т. А. Роль верховних судів: у пошуках балансу приватних та публічних інтересів у цивільному судочинстві [Електронний ресурс] / Т. А. Цувіна // Проблеми законності. - 2020. - Вип. 148. - С. 52-65. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2020_148_7
141. Черняк, Юлія Валеріївна. Уніфікація норм міжнародного цивільного процесу: проблемні питання теорії і судової практики вирішення сімейних спорів [Текст] : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Черняк Юлія Валеріївна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ, 2019. - 40 с.
142. Шапіро В. С. Участь третіх осіб у цивільному процесі в Україні та в країнах Європейського Союзу [Електронний ресурс] / В. С. Шапіро, Ю. С. Сітало // Правові горизонти. - 2017. - № 3. - С. 134-137. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/In_2017_3_25
143. Шпак М. В. Проблемні питання оновлення законодавства України в аспекті професійного представництва адвоката у цивільному процесі [Електронний ресурс] / М. В. Шпак // Проблеми законності. - 2017. - Вип. 136. - С. 82-88. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_11

144. Штефан О. О. Принцип пропорційності в цивільному судочинстві України [Електронний ресурс] / О. О. Штефан // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". - 2018. - № 2(1). - С. 116-121. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2\(1\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2(1)_30)
145. Штефан А. С. Висновок експерта у цивільному судочинстві [Електронний ресурс] / А. С. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. - 2018. - № 2. - С. 16-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Triv_2018_2_4
146. Штефан А. Об'єкт і зміст цивільних процесуальних правовідносин [Електронний ресурс] / А. Штефан // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2017. - № 3. - С. 64–69. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2017_3_12
147. Штефан А. С. Речові докази у цивільному процесі [Електронний ресурс] / А. С. Штефан // Приватне право і підприємництво. - 2018. - Вип. 18. - С. 112-115. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppiv_2018_18_27
148. Штефан, Анна Сергіївна. Вчення про механізм доказування у цивільному судочинстві [Текст] : [монографія] / Штефан А. С. ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ інтелект. власності. - Київ : Інтерсервіс, 2018. - 391 с.
149. Штефан О.О. Цивільний процесуальний порядок захисту суб'єктивного авторського права [Текст] : монографія / О. О. Штефан ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. - Київ : Юрінком Інтер, 2018. - 498 с. - Дод. тит. арк. англ. - Бібліогр.: с. 416-498.
150. Штефан А. С. Доказування у цивільному судочинстві: процесуальний, розумовий і пізнавальний аспекти [Електронний ресурс] / А. С. Штефан // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2019. - № 6. - С. 37-44. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2019_6_6